

Obsah	Strana
Úvod	3
Metodika výskumu	4
I. Hospodárska situácia na Slovensku	6
I. 1. Vývoj hospodárskej situácie za posledných 12 mesiacov podľa verejnej mienky	6
I. 2. Predikcia vývoja hospodárskej situácie na Slovensku podľa verejnej mienky	7
II. Spotrebiteľské ceny	8
II. 1. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien za posledných 12 mesiacov	8
II. 2. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien v nadchádzajúcom období	9
III. Očakávaný vývoj nezamestnanosti	10
IV. Finančná situácia v domácnostiach	11
IV. 1. Mienka o vývoji finančnej situácie domácností v uplynulých 12 mesiacoch	11
IV. 2. Ako obyvatelia odhadujú vývoj finančnej situácie svojich domácností v nadchádzajúcich 12 mesiacoch	12
IV. 3. Reflexia súčasnej finančnej situácie v domácnostiach	13
V. Sporenie občanov	14
V. 1. Sporenie na Slovensku v pohľade verejnosti	14
V. 2. Perspektívy sporenia v domácnostiach	15
VI. Spotrebiteľské úmysly domácností	16
VI. 1. Verejná mienka o výhodnosti veľkých nákupov na Slovensku	16
VI. 2. Perspektívnosť veľkých nákupov domácností v nadchádzajúcom období	17
VI. 3. Investície do stavebných úprav bytu resp. domu	18
VI. 4. Plány na kúpu alebo stavbu domu, chaty, chalupy	19
VI. 5. Úmysel kúpiť v blízkej budúcnosti auto	20
VII. Súhrnný indikátor spotrebiteľskej dôvery	21
VII. 1. Vývoj v SR	21
VII. 2. Indexy spotrebiteľskej dôvery v členských štátoch EÚ	22
Zhrnutie	23
Tabuľka vývoja indikátorov Spotrebiteľského barometra	26

Úvod

Sledovanie názorov, očakávaní a úmyslov spotrebiteľov pokračovalo i na začiatku apríla 2009. Zisťovanie Spotrebiteľský barometer je súčasťou harmonizovaného programu ekonomických a spotrebiteľských prieskumov, ktoré sa uskutočňujú vo všetkých 27 členských štátoch Európskej únie. Prostredníctvom rovnakých otázok kladených v tom istom čase sa získavajú údaje o náladách výrobcov, obchodníkov a spotrebiteľov, ktoré vo svojom súhrne slúžia na predpoveď ďalšieho ekonomického vývoja. Zisťovania sú koordinované a podporované Generálnym riaditeľstvom pre ekonomické a finančné záležitosti Európskej komisie. V Spotrebiteľskom barometri oslovení občania hodnotia jednotlivé aspekty ekonomického života štátu a finančného hospodárenia domácnosti. Časť otázok sonduje, aké sú možnosti domácnosti sporiť, resp. investovať do predmetov dlhodobej spotreby, raz za štvrťrok i do osobného auta, stavebných úprav bývania a stavby, resp. kúpy domu, chalupy, chaty. Vďaka jednotnej metodike možno údaje porovnávať nielen časovo, ale aj vecne na medzinárodnej úrovni. V aktuálnom prieskume pri hodnotení minulosti respondenti porovnávali súčasnosť s uplynulými 12 mesiacmi, t.j. s obdobím medzi 1. aprílom 2008 a 31. marcom 2009. Očakávania respondentov sa týkali nasledujúcich 12 mesiacov, t.j. intervalu medzi 1. aprílom 2009 a 31. marcom 2010.

Medzi ciele prieskumu patrilo získať poznatky o tom, ako občania:

- hodnotia celkovú ekonomickú situáciu v krajine
- odhadujú ďalší vývoj ekonomiky vo svojom štáte
- vnímajú vývoj cien tovarov a služieb
- predikujú vývoj nezamestnanosti
- reflektujú podmienky pre nákup predmetov dlhodobej spotreby
- uvažujú o možnostiach sporenia
- posudzujú finančné pomery vo svojej domácnosti
- zamýšľajú investovať.

V tejto informácii sú prezentované výsledky v dvojakej podobe: v podielovej a indexovej. Pre podielové zobrazenie sú vybrané výsledky za posledných dvanásť mesiacov s možnosťou komparácie so situáciou pred rokom. Indexová podoba poskytuje taktiež prehľad vývoja za posledných 12 mesiacov a porovnanie so stavom pred rokom. Výsledky sú prepočtom, ktorý sa zakladá na váženej komparácii kladných a záporných vyjadrení. Po sezónnom očistení sú porovnateľné s výsledkami publikovanými Európskou komisiou pre ostatné členské štáty EÚ. Hodnoty pre väčšinu indikátorov sa pri tejto analýze pohybujú v intervale od mínus sto (väčšinou za predpokladu, že všetky odpovede boli z hľadiska respondenta maximálne nepriaznivé a nikto nevyužil odpoveď „neviem posúdiť“) po hodnotu plus sto v opačnom prípade (hodnotenia všetkých respondentov sú maximálne priaznivé). Výnimkou sú indikátory týkajúce sa inflácie a nezamestnanosti, ktoré v súlade s medzinárodnou metodikou majú kladnú hodnotu aj napriek tomu, že hodnotenia sú z pohľadu respondentov nepriaznivé a zápornú, ak sú z pohľadu občanov priaznivé.

Metodika prieskumu

Aktuálny výskum bol realizovaný v dňoch od 1. do 8. apríla 2009 technikou štandardizovaného rozhovoru prostredníctvom dotazníka. Zber dát uskutočnili školení externí spolupracovníci - anketári. Podľa jednotnej medzinárodnej metodiky sa prieskum zameriaval na osoby 16 ročné a staršie. Vzhľadom na veľkosť základného súboru, ktorý tvorilo 4 416 076 obyvateľov SR vo veku 16 a viac rokov, t.j. 81,94 % z 5 389 180 všetkých obyvateľov SR k 31. 12. 2005, bola výberová vzorka naplánovaná na 1 200 rozhovorov.^{1/}

Výberový súbor bol utvorený voľným kvótovým výberom so znáhodnením v poslednom kroku. Kontrolovanými premennými boli: pohlavie, vek, národnosť, vzdelanie, veľkosť bydliska a kraj. Po zhodnotení úrovne terénnych prác, vecnej a logickej kontrole vyplnených dotazníkov, bolo na spracovanie odovzdaných 1124 dotazníkov, čo predstavuje 93,67 %-nú návratnosť z plánovaného počtu 1200 rozhovorov. Jeden respondent v tomto prieskume reprezentoval 3 929 obyvateľov SR zo sledovaného základného súboru populácie od 16 rokov vyššie.

Na zabezpečenie kvalitnej práce externých spolupracovníkov - anketárov je vypracovaný systém permanentnej kontroly so spätnou väzbou, preto si anketári kontrolu svojej práce plne uvedomujú.

Štatistická presnosť výsledkov výskumu bola hodnotená pomocou intervalov spoľahlivosti. Pre výpočet očakávanej výberovej chyby (reliability) sa využívajú vzťahy platné pre prostý náhodný výber. Charakteristika reliability vzťahovaná na celý súbor pri rozsahu $n=1124$ je $\pm 2,92\%$. V tabuľke na nasledujúcej strane je uvedené podrobnejšie testovanie reprezentatívnosti celého súboru s jeho výsledkami. Pri uvažovanej 5 %-nej úrovni významnosti sa potvrdila reprezentatívnosť výberového súboru podľa kvótových znakov pohlavie, vek, vzdelanie, národnosť, kraj a veľkostná skupina obce na 1 %-nej hladine významnosti.

1/Vekové zloženie obyvateľstva SR v roku 2005. Demografická a sociálna štatistika, ŠÚ SR 2006 a Sčítanie obyvateľov, domov a bytov Slovenskej republiky v roku 2001. ŠÚ SR Bratislava

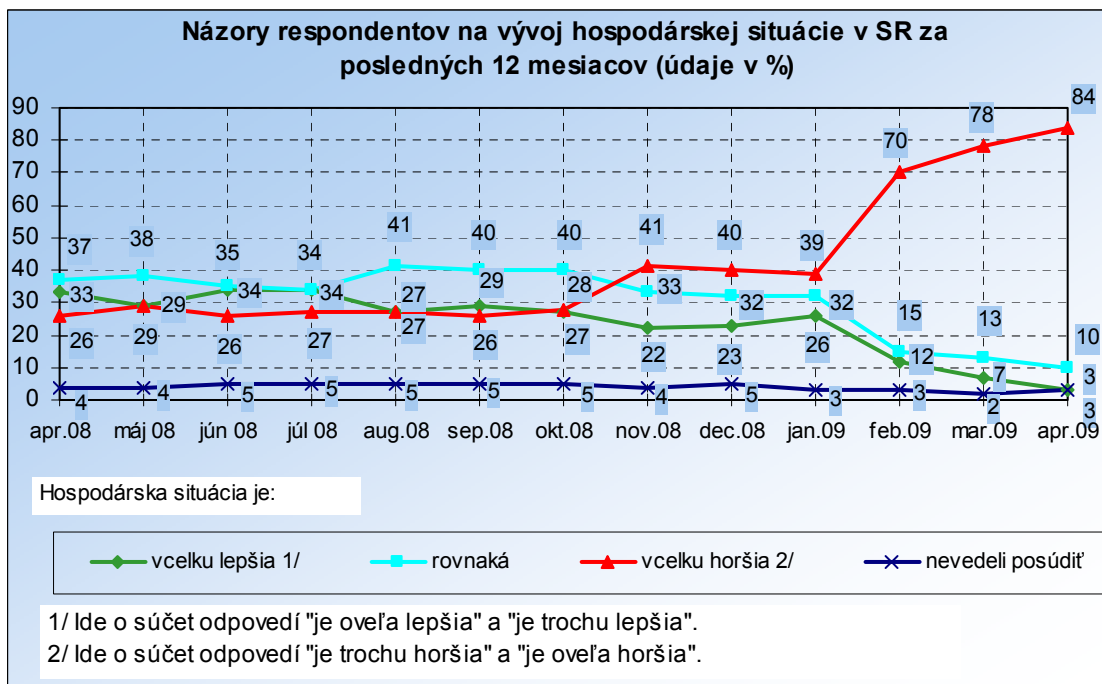
Reprezentatívnosť výberového súboru populácie SR vo veku 16 a viac rokov				
Znak	Základný súbor (v %)	Výberový súbor (v %)	Rozdiel	CHI2 Test HV 5 %
Pohlavie:				rozdiely nie sú
muž	47,95	48,13	+0,18	štatisticky
žena	52,05	51,87	-0,18	významné
Vek:				rozdiely nie sú
16-17	3,64	3,56	-0,08	štatisticky
18-24	13,95	14,06	+0,11	významné
25-29	10,68	10,59	-0,09	
30-39	17,91	18,06	+0,15	
40-49	17,73	17,53	-0,20	
50-59	16,38	16,37	-0,01	
60-64	5,38	5,60	+0,22	
65 a viac	14,33	14,23	-0,10	
Vzdelanie:				rozdiely nie sú
základné	22,50	22,78	+0,28	štatisticky
stredné bez maturity	27,70	27,31	-0,39	významné
stredné s maturitou	38,00	37,99	-0,01	
vysokoškolské	11,80	11,92	+0,12	
Národnosť:				rozdiely nie sú
slovenská	86,23	85,94	-0,29	štatisticky
maďarská	10,34	10,77	+0,43	významné
iná	3,43	3,29	-0,14	
Veľkostná skupina obce:				rozdiely nie sú
do 1999	30,08	33,10	+3,02	štatisticky
2000 -9999	20,90	18,15	-2,75	významné/*
10000 - 49999	24,18	21,71	-2,47	/* na úrovni 1%
50000 - 99999	12,08	12,81	+0,73	
100 000 a viac	12,76	14,23	1,47	
Kraj:				rozdiely nie sú
Bratislavský	11,69	12,81	+1,12	štatisticky
Trnavský	10,45	10,14	-0,31	významné
Trenčiansky	11,35	11,74	+0,39	
Nitriansky	13,43	13,35	-0,08	
Žilinský	12,68	12,28	-0,40	
Banskobystrický	12,29	12,19	-0,10	
Prešovský	14,12	12,81	-1,31	
Košický	13,99	14,68	+0,69	

I. Hospodárska situácia na Slovensku

I. 1. Vývoj hospodárskej situácie za posledných 12 mesiacov podľa verejnej mienky

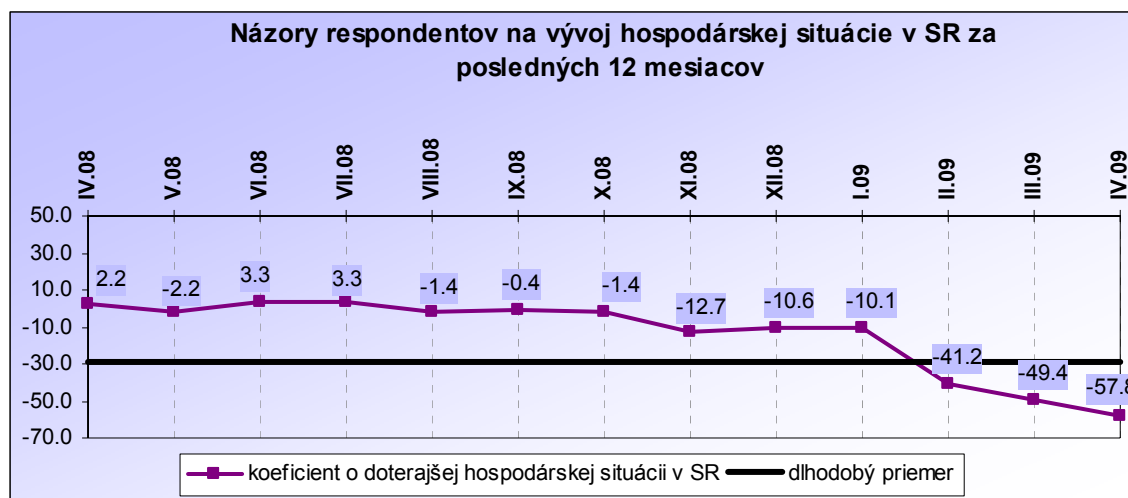
I keď od marca 2009 šesť z 12 sledovaných ukazovateľov indikovalo zlepšenie, u iných negatívny vývoj pokračoval. Pri hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky Slovenska v apríli 2009 vzrástla frekvencia kritických výpovedí (o 6 percentuálnych bodov na 84 %) a kleslo zastúpenie výroku o zlepšení situácie (v porovnaní so stavom pred mesiacom o 4 percentuálne body na 3 %). Znížil sa i podiel neutrálnych vyjadrení (o 3 percentuálne body na 10 %).

Graf č. 1

Hodnota prepočítaného indikátora o doterajšom vývoji hospodárskej situácie na Slovensku (-57,8) klesla za posledný mesiac o 8,4 bodu, nachádza sa pod čiarou dlhodobého priemeru a je výrazne nepriaznivejšia (o 60 bodov) ako pred rokom.

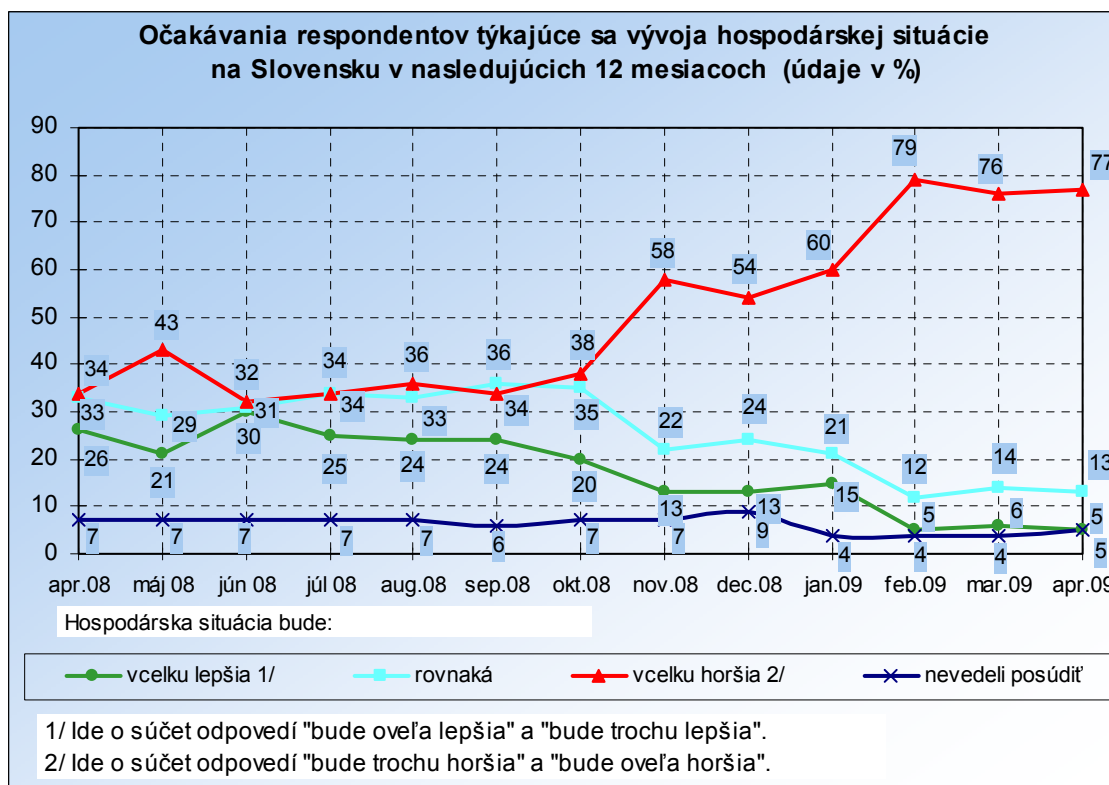
Graf č. 2

I. 2. Predikcia vývoja hospodárskej situácie na Slovensku podľa verejnej mienky

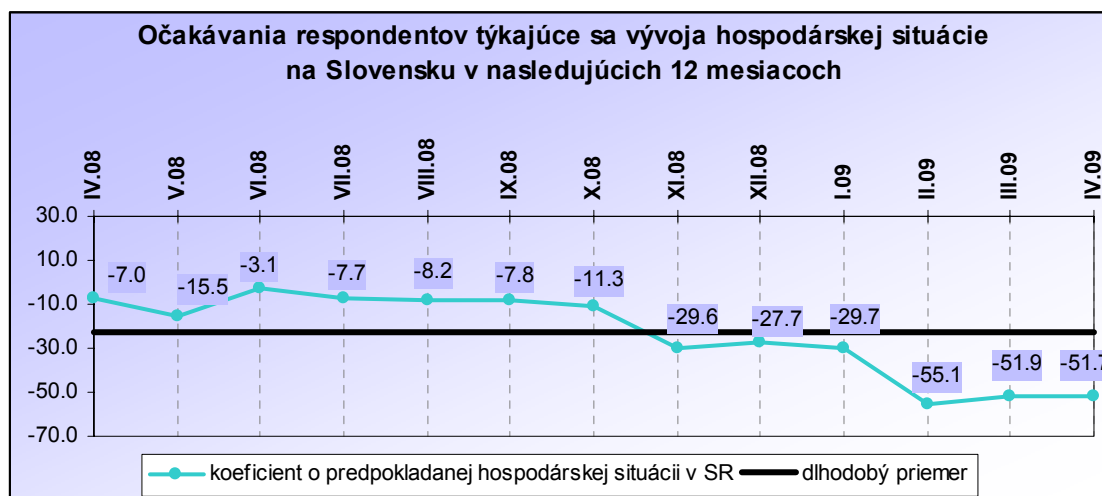
Kým hodnotenia doterajšieho vývoja ekonomiky Slovenska obyvateľmi sa naďalej zhoršujú, negatívny vývoj ich očakávaní do budúcnosti sa podľa vypočítaného koeficienta zastavil. Pesimistické vízie prezentovalo 77 % opýtaných, čo bolo o 1 percentuálny bod viac ako pred mesiacom, optimistov bolo po jednobodovom poklese 5 % a stabilizovaný stav predpokladalo tiež o jeden percentuálny bod menej respondentov (13 %) ako v marci 2009.

Graf č. 3

Aktuálna prepočítaná hodnota indikátora o očakávanom vývoji ekonomickej situácie na Slovensku je -51,7. Ide o výsledok ležiaci pod čiarou dlhodobého priemeru, nepatrne (o 0,2 bodu) priaznivejší ako pred mesiacom, avšak výrazne (o 44,7 bodu) horší ako pred rokom.

Graf č. 4

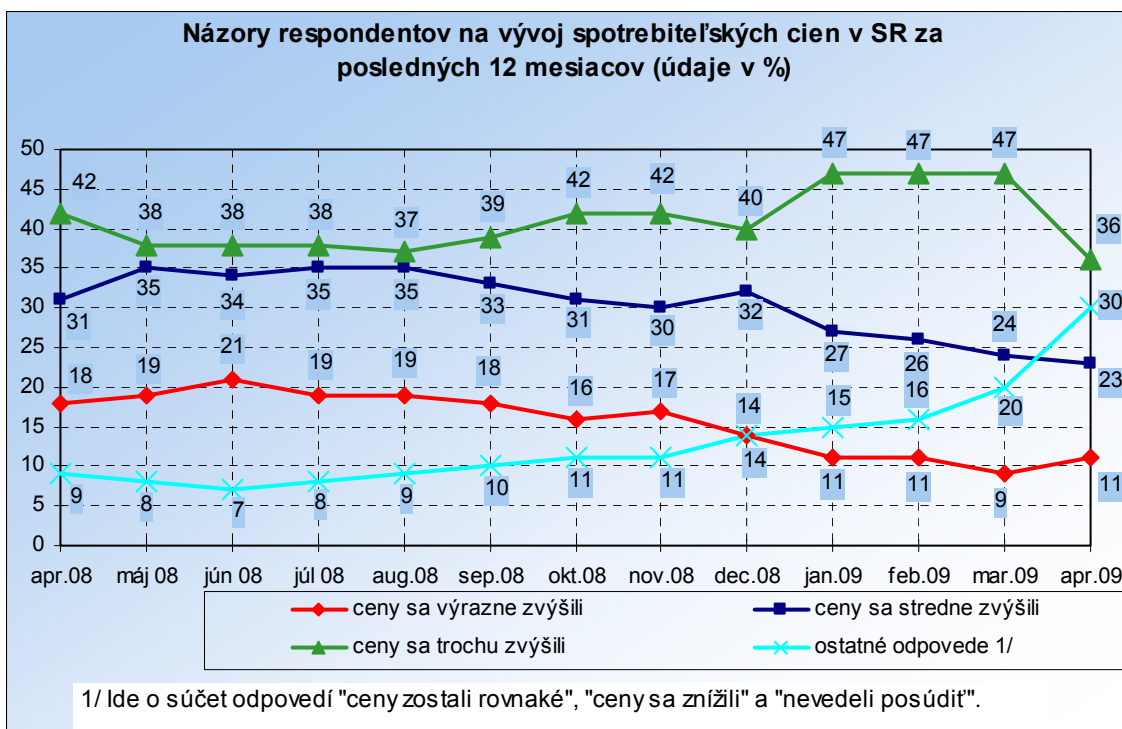

II. Spotrebiteľské ceny

II. 1. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien za posledných 12 mesiacov

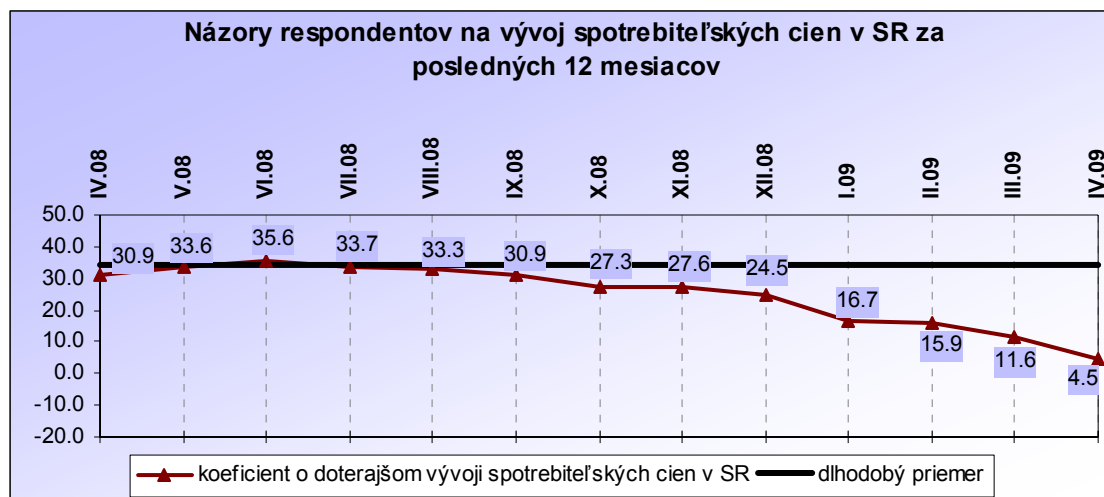
Napätie súvisiace s doterajším vývojom cien naďalej klesá najmä v dôsledku posilnenia presvedčenia, že ceny sa znížili (o 5 percentuálnych bodov na 9 %) alebo zostali rovnaké (o 4 percentuálne body na 17 %). Jedenásť bodový prepad zaznamenala stále najpočetnejšia odpoveď ceny sa trochu zvýšili (na 36 %) a pokles frekvencie o 1 percentuálny bod bol zaregistrovaný i pri tvrdení o strednom zvýšení cien (23 %). Zastúpenie najradikálnejšieho variantu (ceny sa výrazne zvýšili) za posledný mesiac stúplo o 2 percentuálne body na aktuálnych 11 %.

Graf č. 5

Pre doterajší vývoj spotrebiteľských cien na Slovensku je aktuálnym údajom prepočítaným podľa metodiky Európskej komisie koeficient +4,5, ktorý je najnižšou hodnotou za posledných 22 mesiacov, nie príliš vzdialenou (4,5 bodu) od historicky najpriaznivejšieho zistenia z januára 2007. Oproti minulému mesiacu došlo k zmierneniu napätia o 7,1 bodu a v porovnaní so stavom pred rokom o 26,4 bodu.

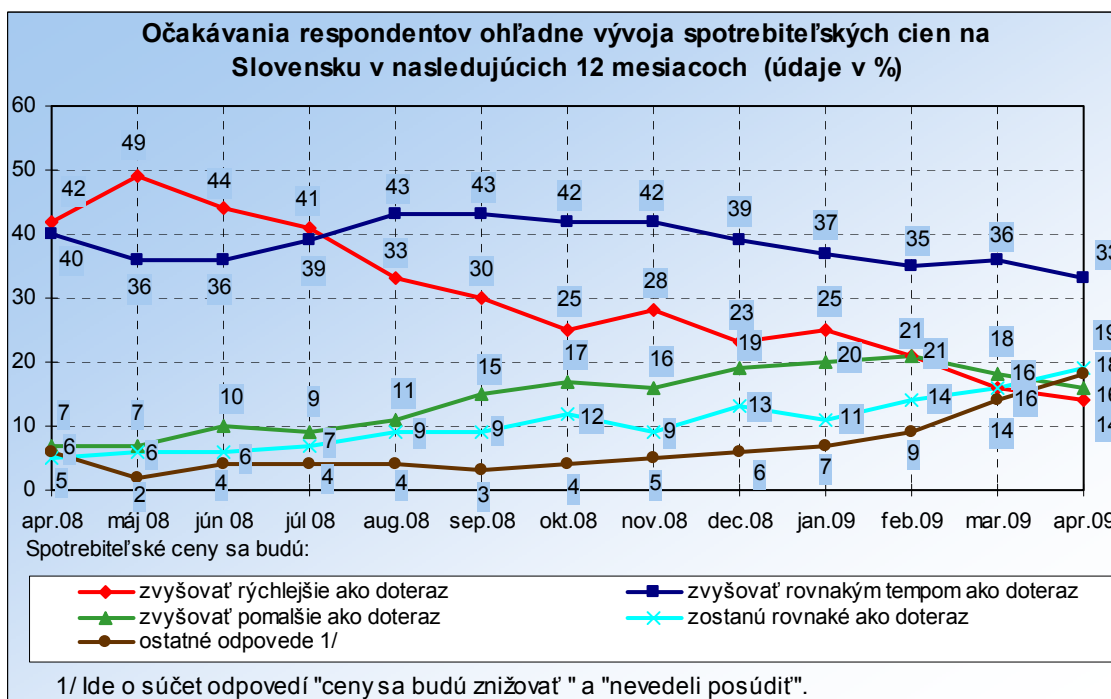
Graf č. 6

II. 2. Názory obyvateľov na vývoj spotrebiteľských cien v nadchádzajúcom období

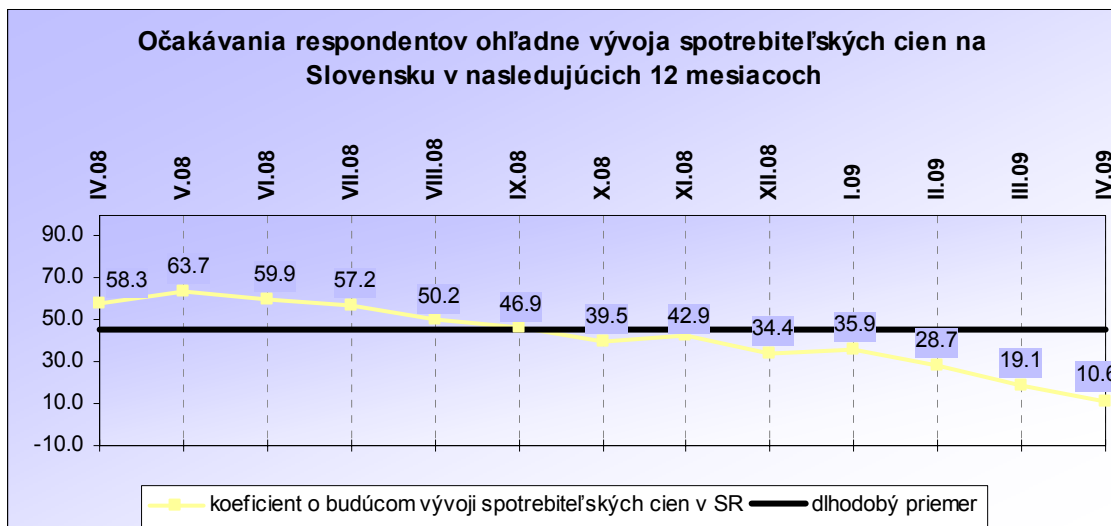
Ďalším poklesom napätia bol charakterizovaný aj druhý cenový indikátor týkajúci sa očakávaní obyvateľov. Dôvodom bolo medzimesačné posilnenie frekvencie miernejších variantov (pri stabilite cien nárast o 3 percentuálne body na 19 % a pri znížení cien rovnako o 3 percentuálne body na 10 %) a upustenie od radikálnejších odpovedí (pri najradikálnejšom výroku pokles o 2 percentuálne body na 14 %, pri tvrdení o zachovaní tempa zvyšovania cien o 3 percentuálne body na 33 % a pri presvedčení o spomaľovaní tempa rastu cien o 2 percentuálne body na 16 %).

Graf č. 7

Najnovšou prepočítanou hodnotou pre očakávaný vývoj spotrebiteľských cien na Slovensku je číslo +10,6, ktoré vyjadruje stav priaznivejší ako dlhodobý priemer. V komparácii s minulým mesiacom napätie kleslo o 8,5 bodu a aj medziročné porovnanie signalizovalo výrazne priaznivejší stav ako pred rokom (o 47,7 bodu). Pri hodnotení medziročných rozdielov si tento indikátor naďalej ponecháva prvenstvo v smere zlepšenia.

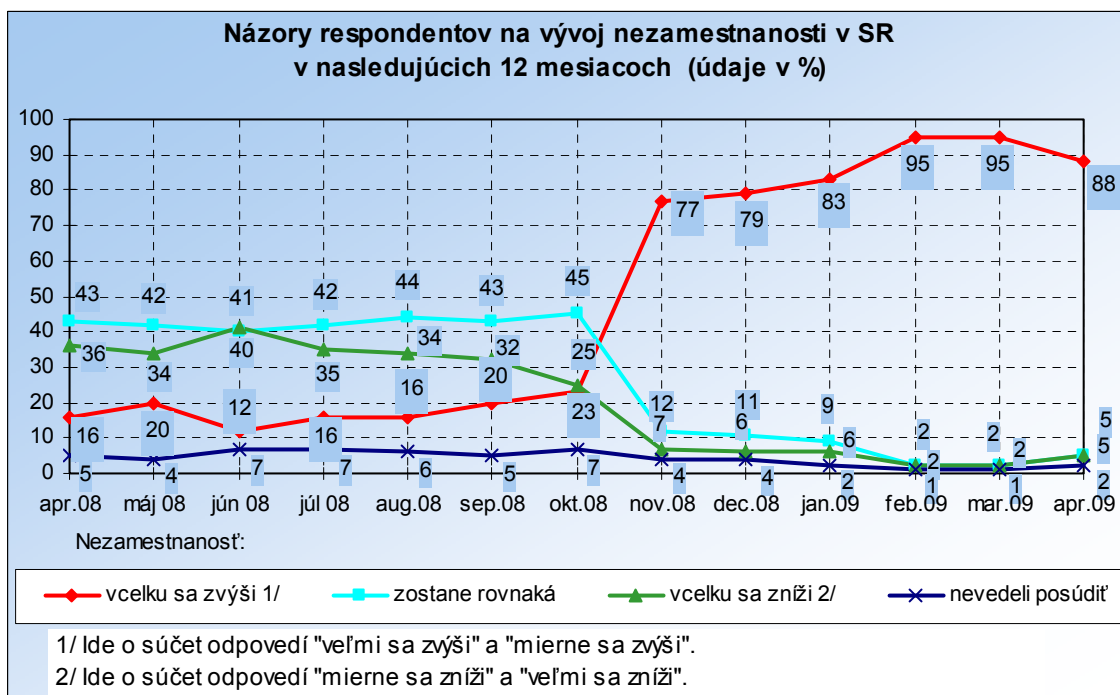
Graf č. 8

III. Očakávaný vývoj nezamestnanosti

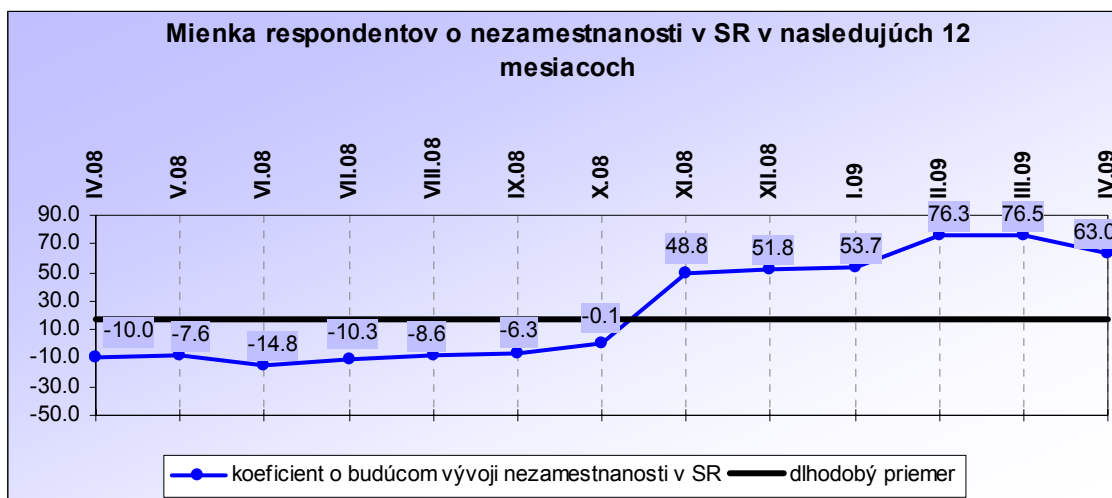
V súvislosti s očakávanou nezamestnanosťou napätie spotrebiteľov stúpalo do marca 2009 a v apríli 2009 sa vývoj obrátil. Podiel pesimistov (nezamestnanosť sa zvýši) za mesiac klesol o 7 percentuálnych bodov na 88 %. Pribudlo optimistických predpovedí (nezamestnanosť sa v nasledujúcich 12 mesiacoch zníži 5 %) i výrokov o zachovaní existujúceho stavu. Ako svoju odpoveď si stabilizovaný stav zvolilo 5 % opýtaných, čo je o 3 percentuálne body viac ako pred mesiacom.

Graf č. 9

Odpovediam o vývoji nezamestnanosti možno priradiť hodnotu +63,0. Nový údaj je o 13,5 bodu optimistickejší ako pred mesiacom, ale o 73 bodov pesimistickejší ako v apríli 2008. Indikátoru ostáva prvenstvo v dosiahnutej hodnote medziročného zhoršenia.

Graf č. 10

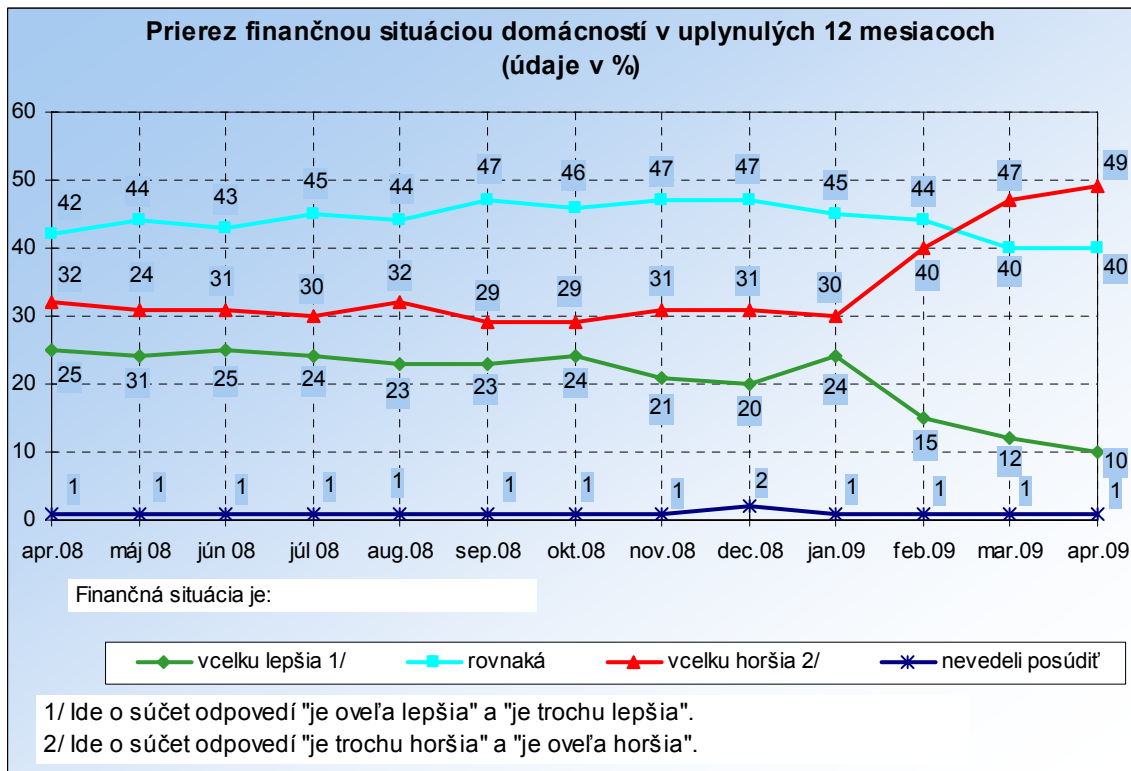

IV. Finančná situácia v domácnostiach

IV. 1. Mienka o vývoji finančnej situácie domácností v uplynulých 12 mesiacoch

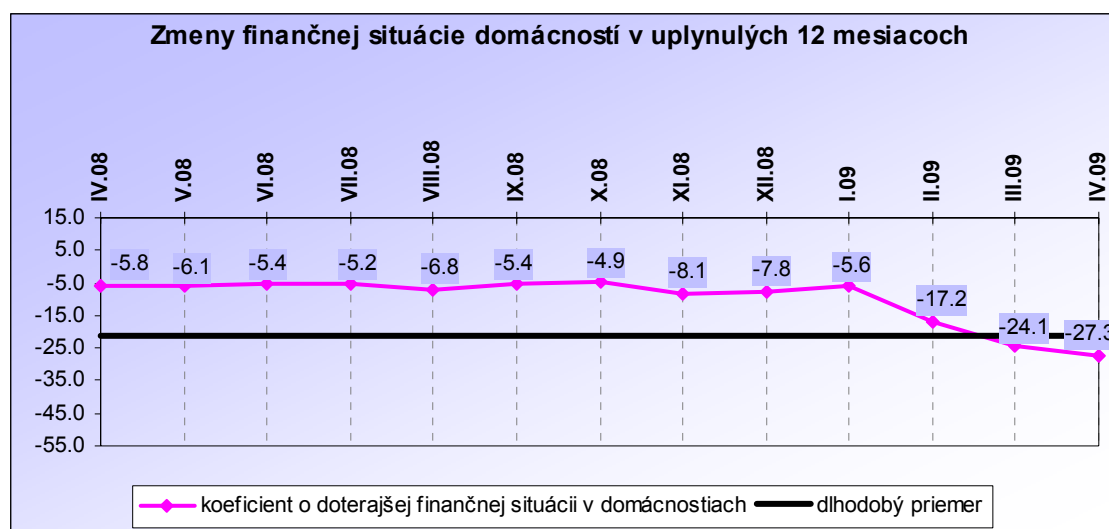
Po januári 2009 začali naznačovať zhoršenie i indikátory o hospodárení v domácnosti. Pri hodnotení doterajšej situácie odpovediam o zhoršení pribudli za posledný mesiac dva percentuálne body, takže ich bolo 49 %, rovnakým dielom (o 2 percentuálne body) poklesla frekvencia pozitívnych tvrdení (na 10 %). Variant o stabilizovanom stave so zhodným podielom ako pred mesiacom (40 %) v marci 2009 prestal byť najčastejšou odpoveďou.

Graf č. 11

Tohtoročné aprílové predpovede spotrebiteľov o doterajšom vývoji finančnej situácie v domácnostiach sa po prevážení zobrazujú do hodnoty -27,3 ležiacej pod čiarou dlhodobého priemeru. Oproti marcu 2009 stúpila nedôvera o 3,2 bodu, v porovnaní so stavom pred rokom o 21,5 bodu.

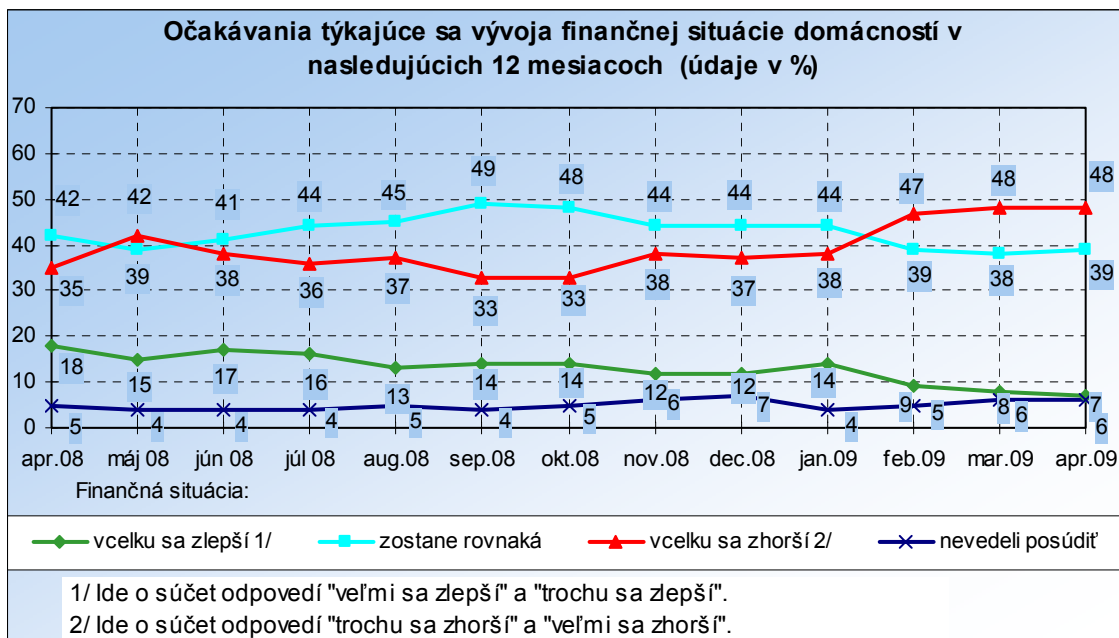
Graf č. 12

IV. Ako obyvatelia odhadujú vývoj finančnej situácie svojich domácností 2. v nadchádzajúcich 12 mesiacoch

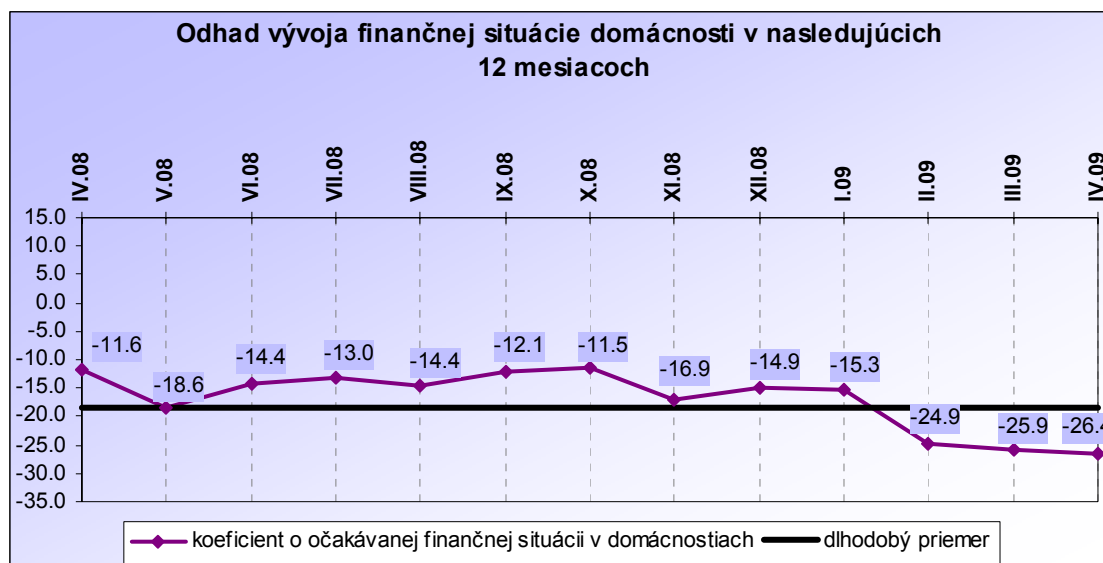
Index pri odhadovanej finančnej situácii domácností ostal za posledný mesiac bez významnejších zmien. Pri medzimesačnom zachovaní podielu pesimistov (48 %) poklesla frekvencia optimistov o jeden percentuálny bod na 7 %. Zastúpenie neutrálnych odpovedí o stabilizovanom stave stúplo o jeden percentuálny bod na 39 %.

Graf č. 13

Indikátor subjektívnych hodnotení očakávaného vývoja finančnej situácie v domácnostiach pomaly klesá. V apríli 2009 sa výsledky zobrazili v čísle -26,4, ktoré oproti minulému mesiacu signalizovalo zhoršenie o 0,5 bodu. Aktuálny údaj sa nachádza pod čiarou dlhodobého priemeru, rozdiel voči rovnakému obdobiu minulého roka predstavuje 14,8 bodu a má mínusové znamienko (atmosféra sa zhoršila).

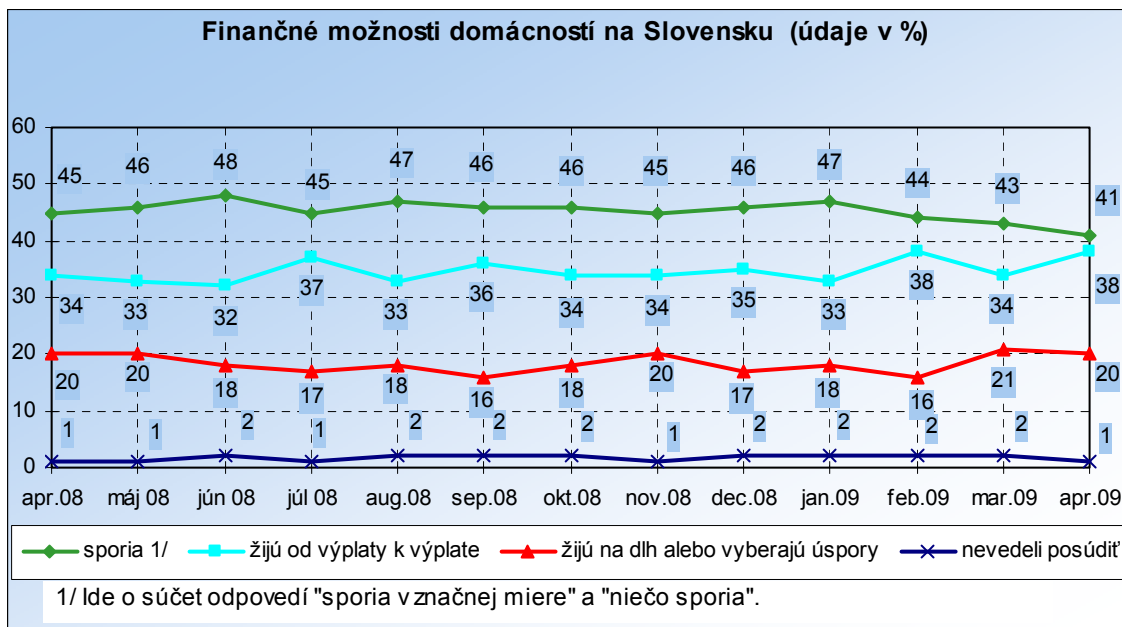
Graf č. 14

IV. 3 Reflexia súčasnej finančnej situácie v domácnostiach

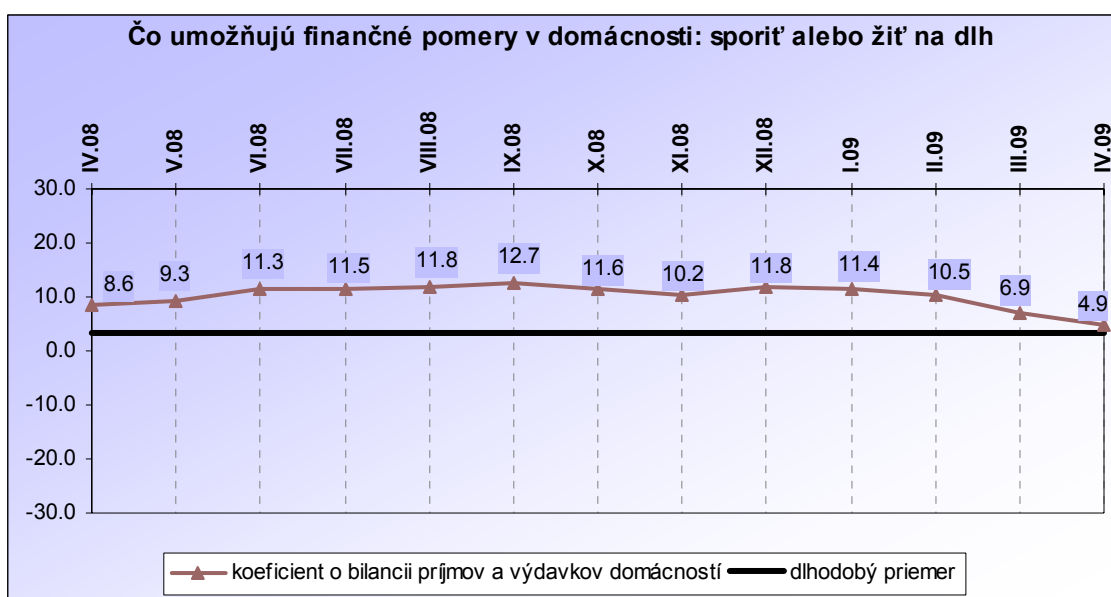
Zhoršovanie neobišlo ani indikátor bilancie príjmov a výdavkov domácnosti. I keď domácnosti, ktoré niečo usporia, tvoria stále ešte najpočetnejšiu kategóriu, ich podiel aj v apríli 2009 ďalej klesal (medzimesačne o 2 percentuálne body na 41 %). Od minulého mesiaca sa o 1 percentuálny bod zúžila i skupina domácností s debetným hospodárením (na 20 %) a rodiny s vyrovnaným rozpočtom zvýšili svoje zastúpenie o 4 percentuálne body na 38 %.

Graf č. 15

Aktuálnym údajom prepočítaným podľa metodiky Európskej komisie o vzťahu príjmov a výdavkov v domácnosti je číslo +4,9. Údaj je blízky dlhodobému priemeru a o 2 body nepriaznivejší ako pred mesiacom. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka rozdiel predstavuje 3,7 bodu. Respondenti sú teraz trochu pesimistickejší ako pred rokom.

Graf č. 16

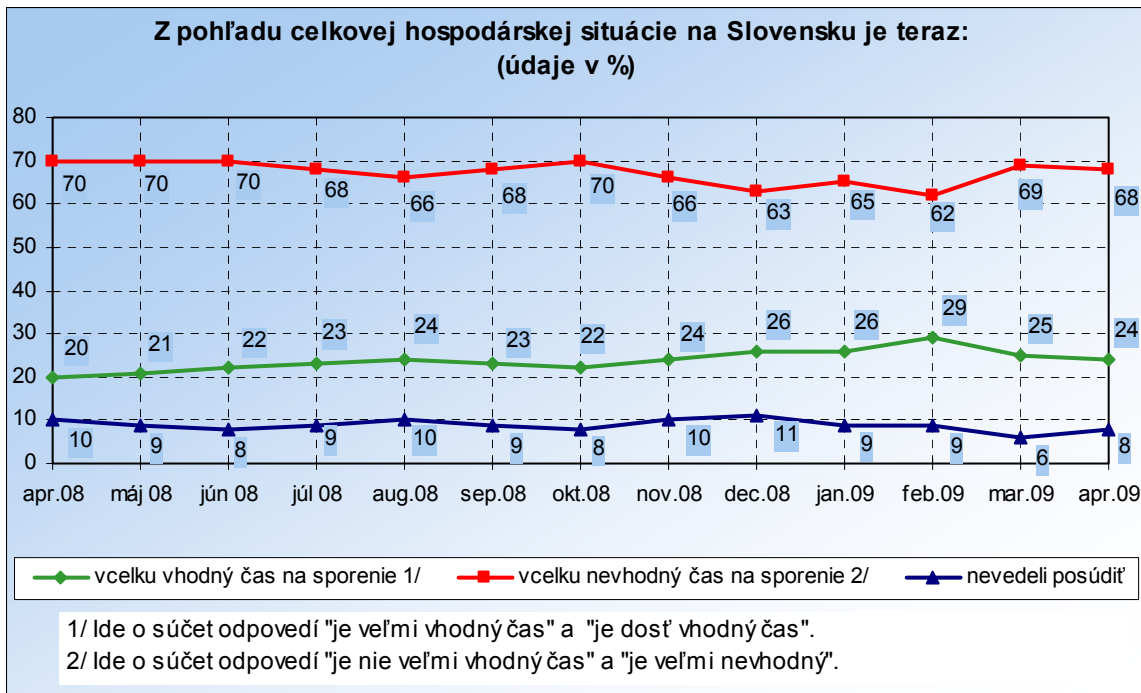

V. Sporenie občanov

V. 1. Sporenie na Slovensku v pohľade verejnosti

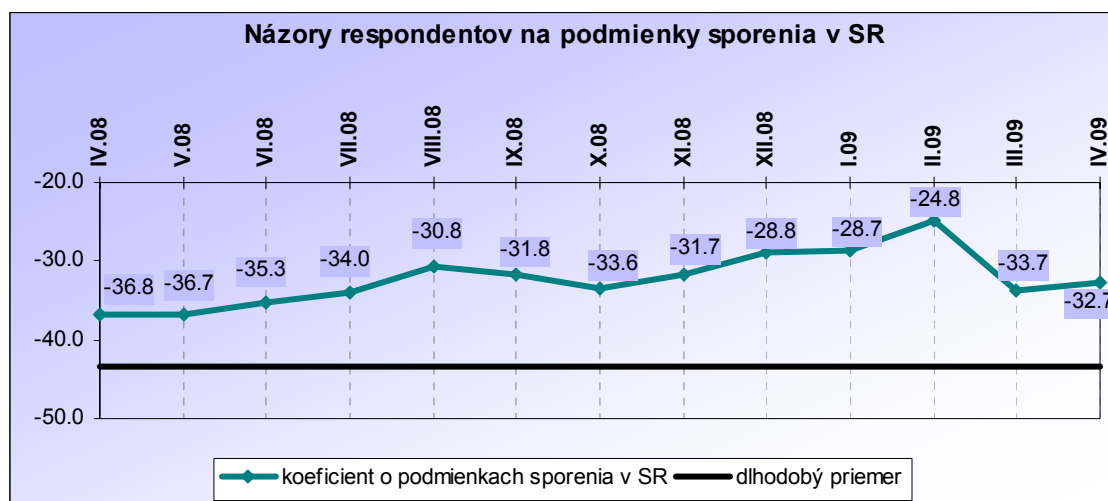
Atmosféra sporenia na Slovensku je ďalším indikátorom, ktorého aktuálna hodnota je nadpriemerná a medzimesačne zaznamenala zlepšenie. Podiel negatívnych vyjadrení sa v tomto prípade medzimesačne znížil o 1 percentuálny bod na aktuálnych 68 % a frekvencia kladných posudkov poklesla rovnako o jeden percentuálny bod na 24 %.

Graf č. 17

Výsledkom porovnania kladných a záporných tvrdení o podmienkach sporenia na Slovensku je prepočítané číslo -32,7. Výsledok je teraz priaznivejší ako pred mesiacom (o 1 bod) i pred rokom (o 4,1 bodu).

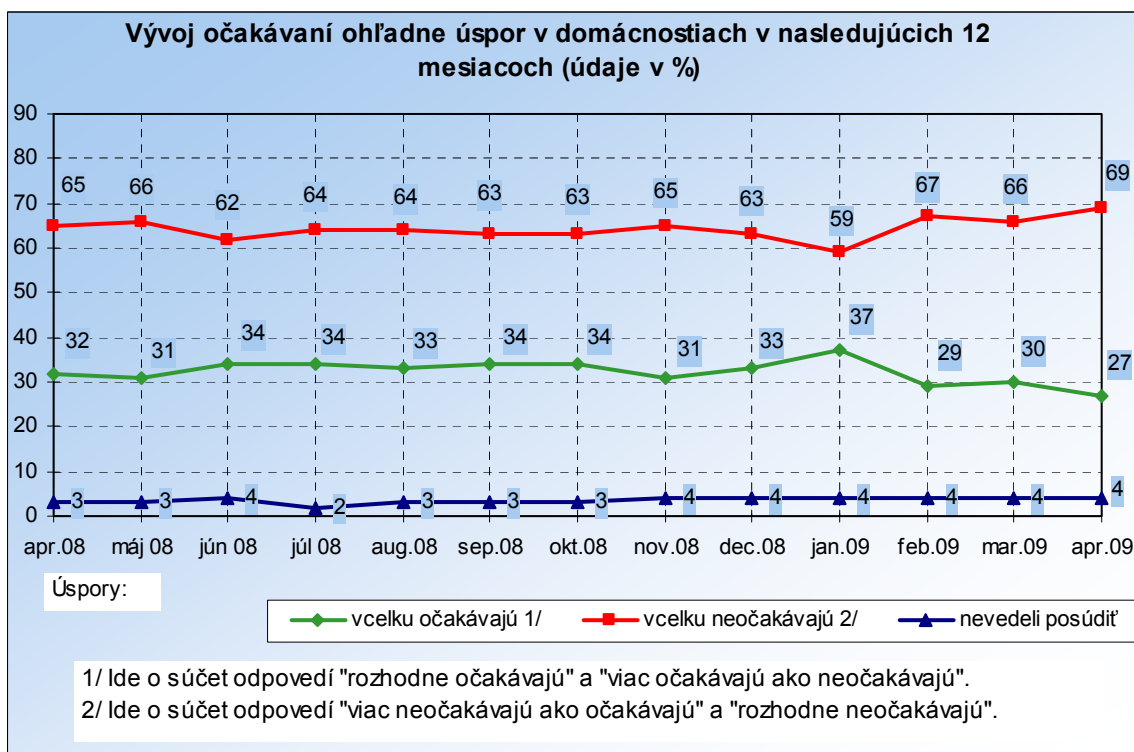
Graf č. 18

V. 2. Perspektívy sporenia v domácnostiach

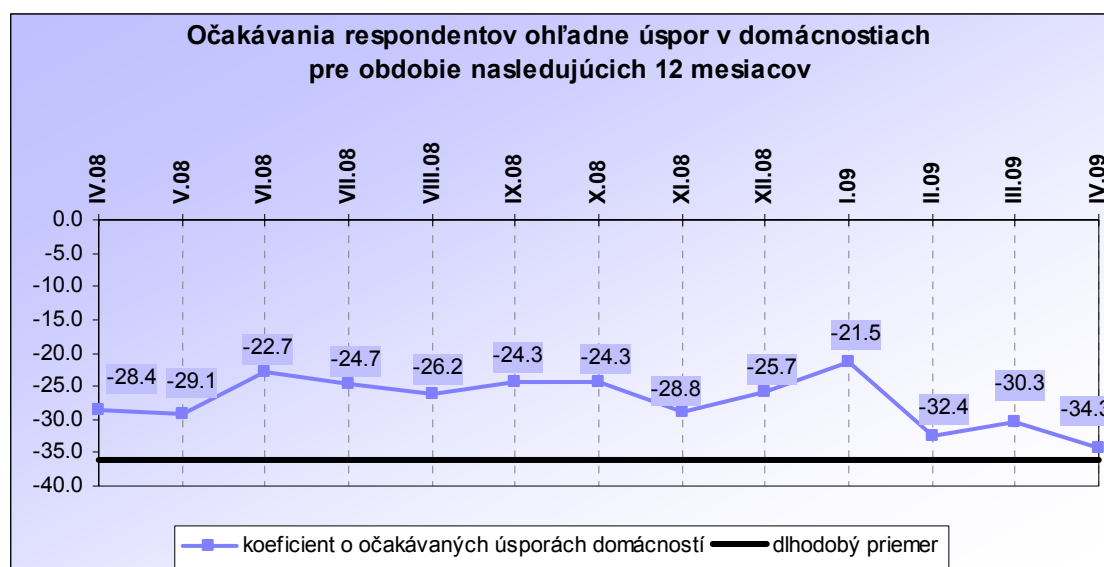
Kým názory na sporenie sú v makrorovine relatívne priaznivé, na úrovni domácností sa situácia ďalej zhoršuje. Výskyt pesimistických predpovedí sa za posledný mesiac zvýšil o 3 percentuálne body na 69 % a frekvencia optimistických naladených respondentov rovnakou mierou poklesla (na 27 %).

Graf č. 19

Indexovým zobrazením výsledkov o perspektívach úspor v domácnostiach bolo číslo -34,3, ktoré signalizovalo negatívny medzimesačný posun o 4 body. Ani medziročné porovnanie nie je priaznivé. Oproti rovnakému obdobiu minulého roka sa údaj posunul o 5,9 bodu. Spotrebiteľia sú teraz pesimistickejší ako v apríli 2008 a ich očakávania iba mierne preyšujú dlhodobý priemer.

Graf č. 20

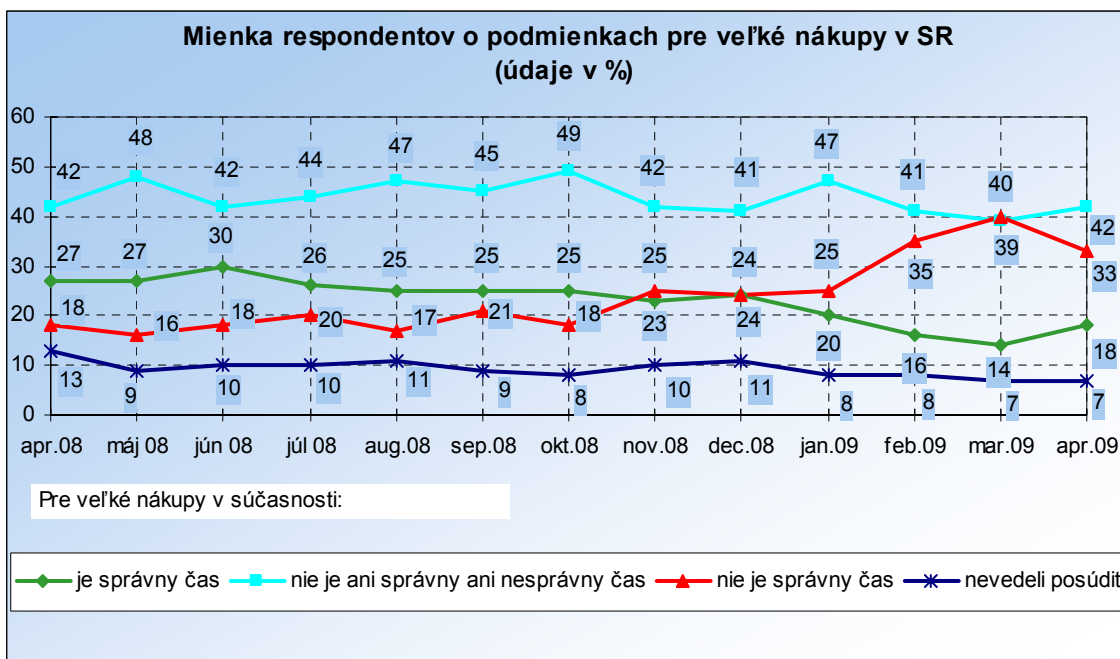

VI. Spotrebiteľské úmysly domácností

VI. 1. Verejná mienka o výhodnosti veľkých nákupov na Slovensku

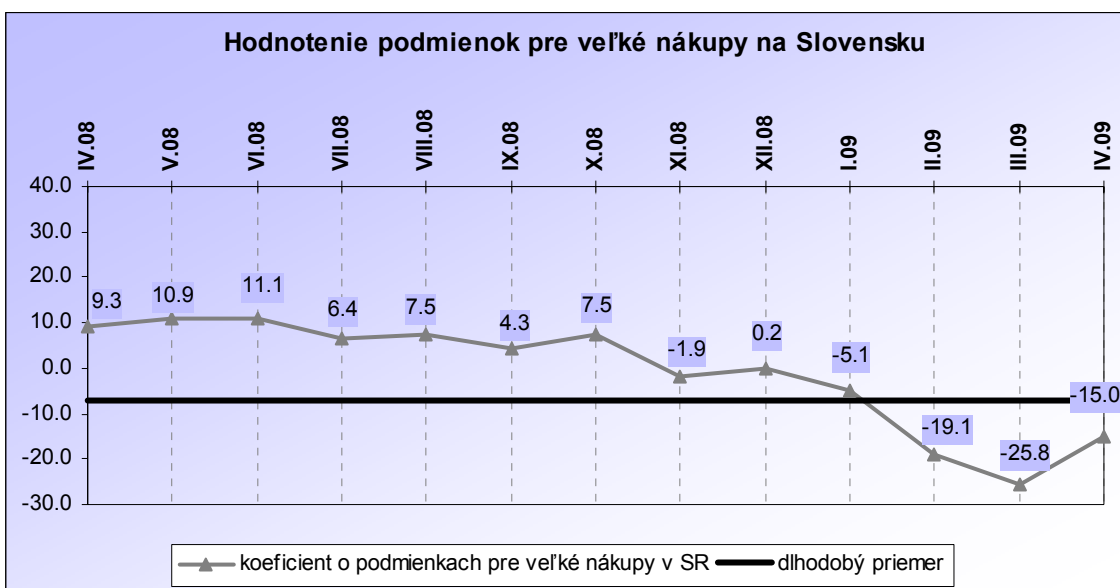
Piaty makroindikátor, ktorý naznačil medzimesačné zlepšenie, hovoril o hodnotení podmienok nákupu predmetov dlhodobej spotreby. Prepad na historické dno v minulom mesiaci bol dočasný, v apríli 2009 sa situácia opäť zlepšila. Oproti marcu 2009 ubudli negatívne stanoviská (6 percentuálnych bodov na 33 %) a pribudlo kladných hodnotení (4 percentuálne body na 18 %). Neutrálne tvrdenia so zastúpením 42 % respondentov mali po mesačnej pauze opäť primát najčastejšej odpovede. Od minulého mesiaca tento variant rozšíril svoje zastúpenie o 2 percentuálne body.

Graf č. 21

Koeficientovou podobou aktuálneho výsledku je číslo -15, čo znamená o 24,3 bodu nepriaznivejší stav ako pred rokom. Aj napriek medzimesačnému zníženiu napätia o 10,8 bodu, výsledok ostáva pod čiarou dlhodobého priemeru.

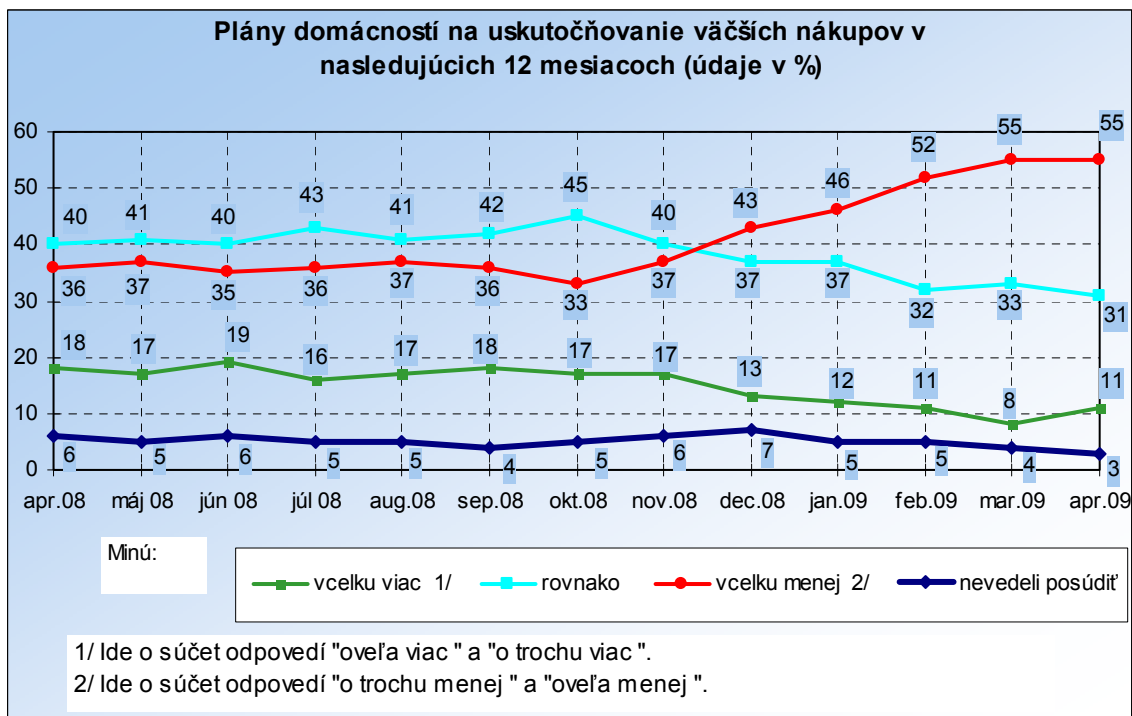
Graf č. 22

VI. 2. Perspektívnosť veľkých nákupov domácností v nadchádzajúcom období

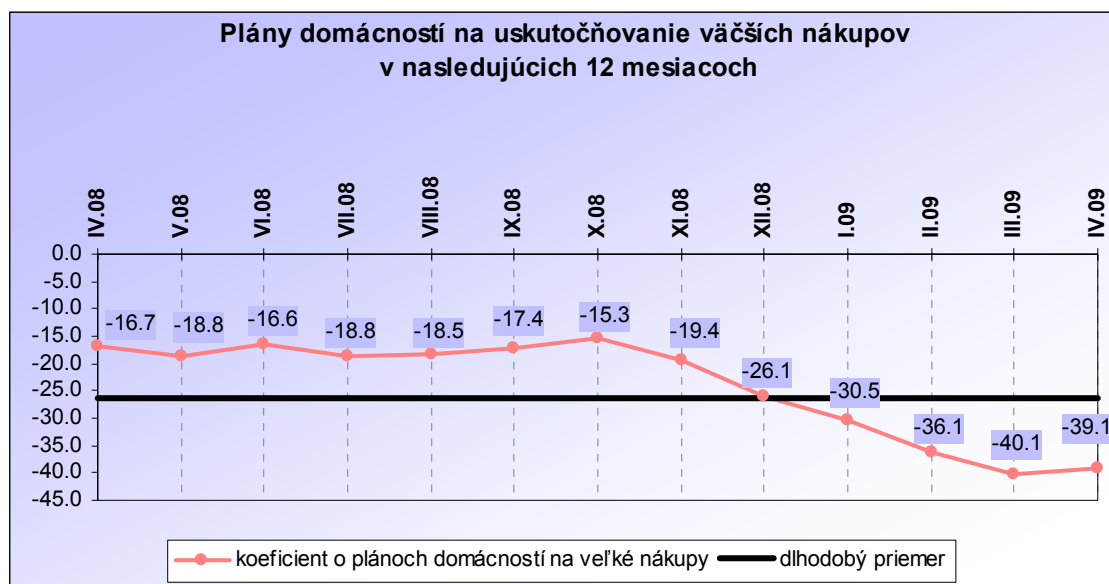
Pozitívny vývoj oproti predchádzajúcemu obdobiu bol zaznamenaný aj pri plánoch domácností na veľké nákupy. Pri zachovaní podielu výpovedí o reštrikčnom správaní na marcovej úrovni 55 %, stúpla frekvencia tvrdení o zvýšení výdavkov na veľké nákupy (o 3 percentuálne body na 11 %) a pokleslo zastúpenie výrokov o ponechaní výdavkov na minuloročnej úrovni (o 2 percentuálne body na 31 %).

Graf č. 23

Transformáciou odpovedí, ktoré charakterizovali výdavky na veľké nákupy v domácnosti, bolo prepočítané číslo -39,1. Tento výsledok znamenal zastavenie 5 mesiacov trvajúceho poklesu hodnôt indikátora, jeho zlepšenie o 1 bod v porovnaní s výsledkom zisteným pred mesiacom a jeho zhoršenie o 22,4 bodu v komparácii s údajom prezentovaným pred rokom.

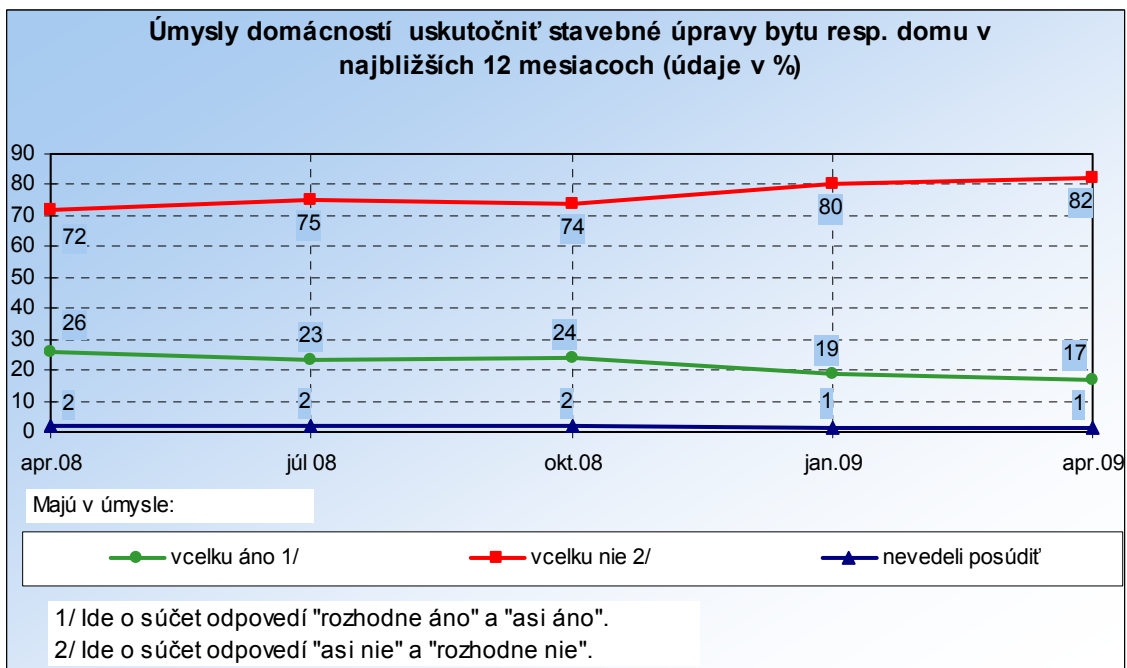
Graf č. 24

VI. 3. Investície do stavebných úprav bytu, resp. domu

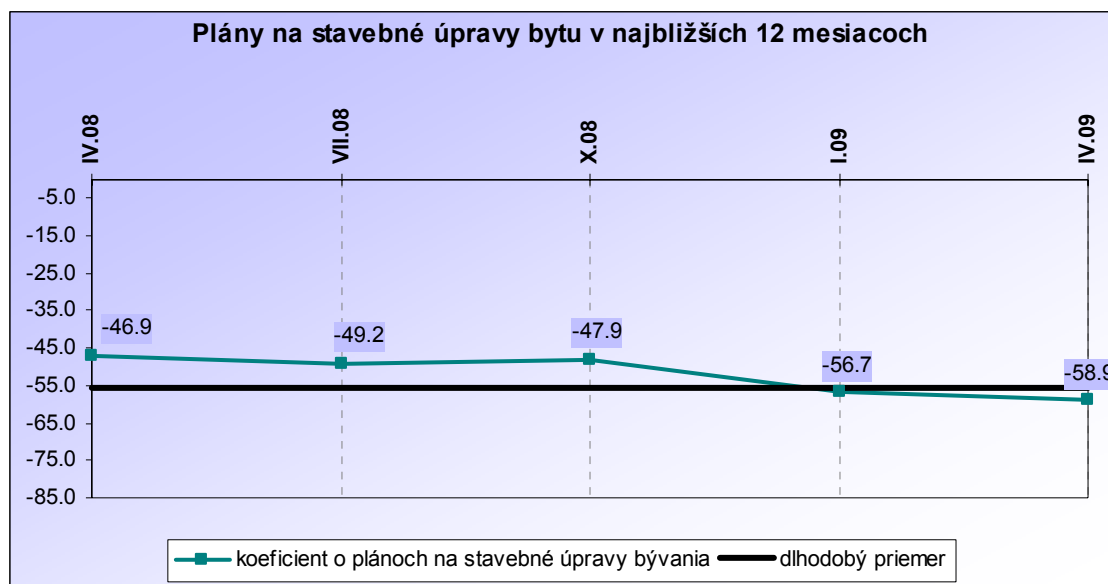
V apríli 2009 sa k stavebným úpravám bytu resp. domu odhodlávalo 17 % opýtaných, čo bolo o 2 percentuálne body menej než pred štvrtrokom. Z týchto respondentov uviedli vyjadrenie „rozhodne áno“ 3 % a „asi áno“ 14 %. Stavebné úpravy bývania nemá v pláne 82 % účastníkov prieskumu, čo oproti januáru 2009 znamená posilnenie tejto skupiny o 2 percentuálne body .

Graf č. 25

Zobrazením údajov do prepočítanej hodnoty v prípade záujmu investovať do stavebných úprav bytu je číslo -58,9. Toto zistenie naznačuje nižší investičný potenciál (o 2,2 bodu) ako pred štvrtrokom a v porovnaní s aprílom 2008 sa záujem o rekonštrukcie takisto znížil. Medziročný rozdiel je 12 bodov.

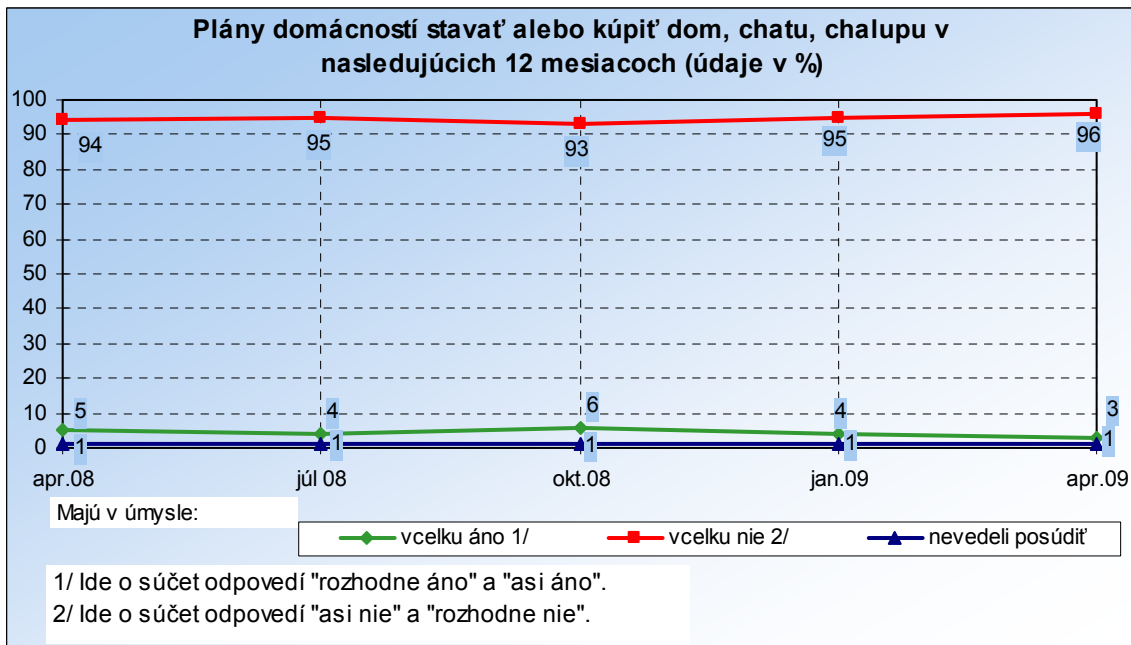
Graf č. 26

VI. 4. Plány na kúpu alebo stavbu domu, chaty, chalupy

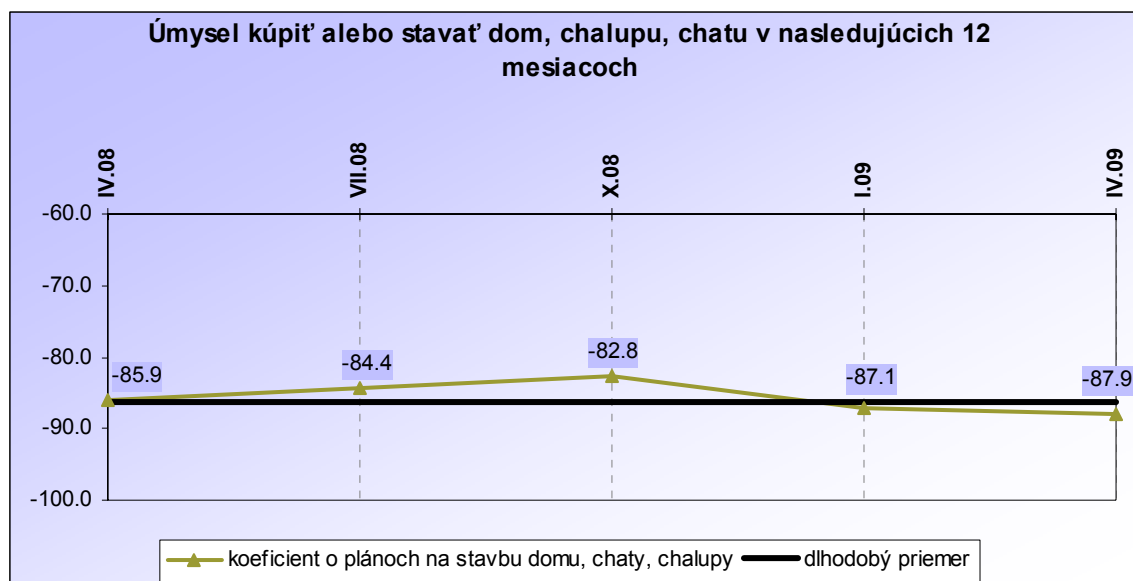
Aj ďalší indikátor naznačil štvrtročné zníženie investičného potenciálu obyvateľov. Predsavzatie postaviť či kúpiť si dom, chatu, chalupu prezentovalo o 1 percentuálny bod menej domácností ako na začiatku roka 2009. Kladnú odpoveď uviedli 3 % opýtaných, (1 % uviedlo variant rozhodne áno a 2 % asi áno), opačný názor zastávalo 96 % respondentov, čo je nárast zastúpenia za štvrtrok o 1 percentuálny bod.

Graf č. 27

V prípade veľkých investícií do domu, chaty, chalupy oproti stavu pred štvrtrokom nákupný potenciál klesol (o 0,8 bodu) na -87,9. Komparácia s rovnakým obdobím minulého roka naznačuje takisto zníženie záujmu o investovanie (o 2 body).

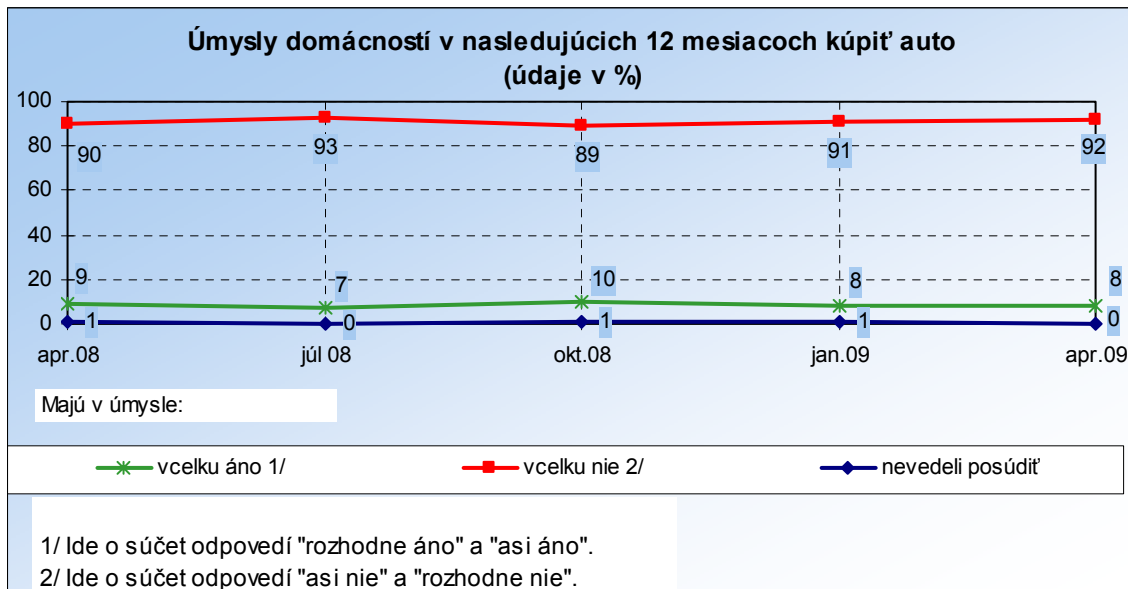
Graf č. 28

VI. 5. Úmysel kúpiť v blízkej budúcnosti auto

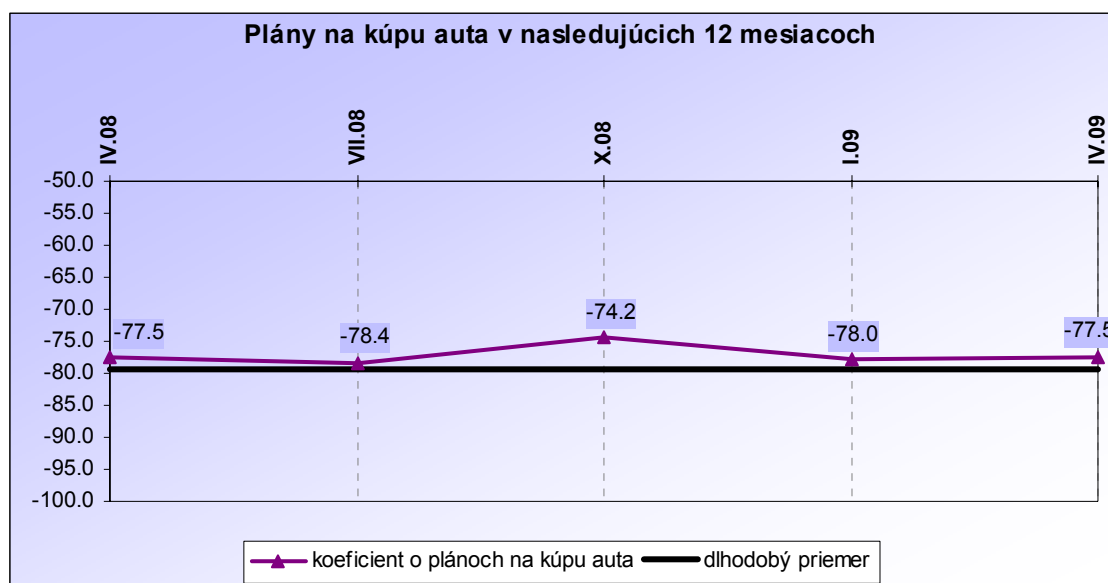
Posledným investičným indikátorom, pri ktorom sa nákupný potenciál indexovo taktiež trochu znížil, boli plány na kúpu auta. Podľa najnovších výsledkov si v nasledujúcich 12 mesiacoch chce kúpiť auto spolu 8 % domácností, čo je rovnaký podiel ako v januári 2009 (odpoveď rozhodne áno tvorili 2 % a asi áno 6 %). Viac ako deväť z desiatich oslovených osôb (92 %) takéto investičné aktivity vo svojej rodine neplánuje.

Graf č. 29

Prepočítaným údajom v prípade investícií do osobného automobilu je $-77,5$. Spomenuté zistenie naznačuje nižší nákupný potenciál (o 0,5 bodu) ako pred štvrťrokom. Investičný záujem pred rokom bol presne na rovnakej úrovni (rozdiel 0 bodov).

Graf č. 30

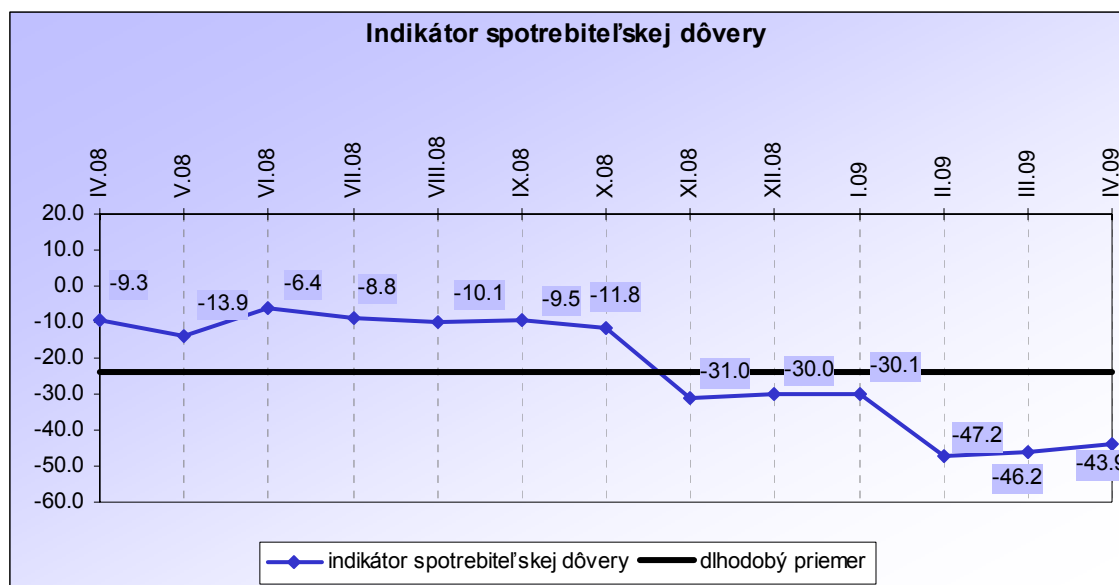

VII. Súhrnný indikátor spotrebiteľskej dôvery

VII. 1. Vývoj v SR

Od septembra 2001 prešla Európska komisia na vyjadrenie celkových nálad obyvateľov v indikátore, ktorý sumarizuje štyri oblasti z pätnástich sledovaných: očakávania vývoja ekonomiky a nezamestnanosti v štáte, očakávania vývoja finančnej situácie a úspor v domácnosti (nezamestnanosť vstupuje do priemeru s opačným znamienkom). Hodnoty príslušného koeficienta sa pohybujú v intervale od mínus sto po plus sto. V hodnote -100 sú sústredené maximálne obavy, nedôvera a pesimizmus, hodnota $+100$ vyjadruje maximálnu spotrebiteľskú dôveru, spokojnosť, optimizmus.

Graf č. 25

Zlepšovanie spotrebiteľskej atmosféry pokračovalo aj v apríli 2009. V aktuálnom prieskume sa obavy obyvateľov medzimesačne výraznejšie znížili pri odhadovanej nezamestnanosti (o 13,5 bodu) a naopak, k miernemu zvýšeniu napätia došlo pri perspektívach úspor v domácnostiach (o 4 body). Pri očakávanej finančnej situácii v domácnostiach a pri predpokladanom vývoji ekonomiky na Slovensku nedošlo v indexovej podobe výsledku k významným zmenám (prvý klesol o 0,5 bodu, druhý o 0,2 bodu vzrástol). Aprílový index spotrebiteľskej dôvery ($-43,9$) celkovo vzrástol oproti predchádzajúcemu obdobiu o 2,3 bodu, ale aj napriek pozvoľnému zlepšovaniu naďalej ostáva pod úrovňou dlhodobého priemeru.

Oproti situácii pred štvrťrokom sa pesimizmus spotrebiteľov zvýšil celkovo o 13,8 bodu, a to v dôsledku nepriaznivejších očakávaní pri všetkých štyroch zložkách (pri prognózovanom vývoji hospodárskej situácie na Slovensku o 22 bodov, pri perspektívach úspor v domácnosti o 12,8 bodu, pri predpokladanom vývoji finančnej situácie v domácnosti o 11,1 bodu a pri odhadovanom vývoji nezamestnanosti o 9,3 bodu).

Aj v komparácii s rovnakým obdobím minulého roka sú spotrebiteľia pesimistickejší vo všetkých štyroch zložkách (najviac pri predpokladanej nezamestnanosti o 73 bodov a pri odhadovanom vývoji ekonomiky SR o 44,7 bodu, menej pri očakávanej finančnej situácii v domácnosti o 14,8 bodu a najmenej pri perspektívach úspor v domácnostiach o 5,9 bodu). Aprílový index spotrebiteľskej dôvery bol výrazne pesimistickejší ako v rovnakom období minulého roka (celkovo o 34,6 bodu).

Po sezónnom očistení a zaokrúhlení je za apríl 2009 pre indikátor spotrebiteľskej dôvery aktuálnou hodnota -45 .

VII. 2 Indexy spotrebiteľskej dôvery v členských štátoch EÚ

Spotrebiteľský barometer je súčasťou medzinárodného projektu prieskumov, a preto možno výsledky krajín participujúcich na projekte porovnať. Nasledujúca tabuľka uvádza hodnoty indikátora spotrebiteľskej dôvery krajín EÚ. Keďže medzinárodné výsledky sa uvádzajú v celočíselnom tvare, zistenia za Slovensko sú taktiež zaokrúhlené. V tabuľke sú uverejnené údaje po sezónnom očistení.

Tabuľka č. 1 Spotrebiteľská dôvera v členských krajinách Európskej únie

Indikátor spotrebiteľskej dôvery	sep. 2008	okt. 2008	nov. 2008	dec. 2008	jan. 2009	feb. 2009	mar. 2009	apr. 2009
Belgicko	-9	-17	-20	-23	-21	-26	-25	-24
Bulharsko	-24	-31	-40	-45	-45	-45	-45	-50
Česká republika	-5	-15	-14	-21	-26	-28	-23	-21
Dánsko	-2	-7	-3	-3	-4	-5	-4	+3
Nemecko	-9	-12	-15	-22	-27	-29	-31	-34
Estónsko	-22	-28	-31	-31	-33	-35	-39	-33
Írsko	:	:	:	:	:	:	:	:
Grécko	-50	-57	-55	-56	-48	-55	-56	-51
Španielsko	-39	-44	-44	-46	-44	-48	-43	-39
Francúzsko	-24	-32	-29	-34	-35	-36	-36	-32
Taliano	-22	-23	-26	-30	-26	-28	-31	-25
Cyprus	-25	-31	-36	-40	-38	-39	-41	-41
Lotyšsko	-31	-33	-37	-48	-53	-54	-52	-42
Litva	-26	-33	-39	-49	-56	-54	-54	-55
Luxembursko	-2	-9	-12	-18	-17	-17	-19	-18
Maďarsko	-40	-51	-54	-58	-64	-67	-68	-70
Malta	-16	-24	-34	-32	-27	-33	-35	-40
Holandsko	-1	-9	-13	-18	-20	-23	-28	-20
Rakúsko	-3	-10	-15	-16	-21	-19	-23	-24
Poľsko	-6	-9	-16	-18	-17	-34	-34	-30
Portugalsko	-42	-48	-48	-49	-51	-58	-54	-54
Rumunsko	-12	-15	-24	-31	-39	-42	-44	-46
Slovinsko	-12	-18	-28	-30	-40	-36	-37	-41
<i>Slovensko</i>	-8	-11	-27	-29	-32	-43	-44	-45
Fínsko	+9	+2	-2	-6	-3	-3	-1	0
Švédsko	-3	-9	-7	-10	-8	-5	-6	-10
Veľká Británia	-23	-27	-27	-29	-35	-32	-28	-22
Európska únia spolu*	-19	-23	-24	-28	-31	-32	-32	-29

: údaje za Írsko v čase poskytnutia informácií neboli k dispozícii

* ide o vážený priemer; váhami sú podiely členských štátov na konečnej spotrebe domácností EÚ

Z tabuľky vyplýva, že z 26 členských štátov EÚ, ktoré v apríli 2009 poskytli údaje o náladách spotrebiteľov, prevládala podľa indikátora spotrebiteľskej dôvery s výnimkou dvoch štátov vo väčšine krajín nedôvera nad dôverou. Údaje sa pohybovali v 73 bodovom rozpätí od -70 do +3. Kladný výsledok bol v apríli 2009 nameraný iba v Dánsku (+3) a Fínsko dosiahlo 0. Hodnota -70 charakterizovala spotrebiteľskú atmosféru v Maďarsku. V rebríčku 26 krajín usporiadaných podľa klesajúceho indexu spotrebiteľskej dôvery Slovensko (po sezónnom očistení a zaokrúhlení -45) obsadilo 20. priečku. Medzi štáty s najhoršou spotrebiteľskou atmosférou patrili v apríli 2009 okrem Maďarska (-70) i Litva (-55), Portugalsko (-54), Grécko (-51), Bulharsko (-50) a Rumunsko (-46). V Európskej únii ako

celku sa od minulého mesiaca spotrebiteľská atmosféra zlepšila o tri body z -32 na -29. Porovnanie naznačuje, že hodnota súhrnného koeficientu zistená na Slovensku (po sezónnom očistení a zaokrúhlení -45) je o 16 bodov nepriaznivejšia ako priemer za celú Európsku úniu.

Zhrnutie

Podľa indikátora spotrebiteľskej dôvery (bez sezónnych úprav -43,9) sa v apríli 2009 spotrebiteľská atmosféra na Slovensku naďalej zlepšovala (medzimesačne o 2,3 bodu). Oproti marcu 2009 sa obavy obyvateľov výraznejšie znížili pri jednej jeho zložke (pri odhadovanej nezamestnanosti), no k miernemu zvýšeniu napätia došlo pri inej jeho zložke (pri perspektívach úspor v domácnostiach). Pri ďalších dvoch zložkách (pri očakávanej finančnej situácii v domácnostiach a pri predpokladanom vývoji ekonomiky na Slovensku) nedošlo v indexovej podobe výsledku k významným zmenám.

V porovnaní so situáciou pred štvrťrokom a pred rokom sa pesimizmus spotrebiteľov zvýšil (v prvom prípade o 13,8 bodu, v druhom o 34,6 bodu), a to v dôsledku nepriaznivejších očakávaní pri všetkých štyroch zložkách indikátora spotrebiteľskej dôvery (odhadovaná nezamestnanosť, očakávaný vývoj ekonomiky Slovenska, perspektívy úspor v domácnosti a predpokladaný vývoj finančnej situácie v domácnosti).

Oproti marcu 2009 došlo v indexovej podobe výsledkov pri šiestich indikátoroch z dvanástich k zlepšeniu, pri dvoch ukazovateľoch medzimesačná zmena presiahla desať bodov (predpokladaná nezamestnanosť a podmienky pre veľké nákupy na Slovensku) a priaznivý posun väčší ako päť bodov sa prejavil pri hodnotení doterajšej a očakávanej inflácie. Zhoršenie bolo zaznamenané pri štyroch indikátoroch a pri jednom z nich negatívna zmena presiahla 5 bodov (doterajšia hospodárska situácia v SR). Pri dvoch ukazovateľoch ostala hodnota indexového výsledku približne na úrovni predchádzajúceho obdobia (očakávaná finančná situácia v domácnostiach a predpokladaný vývoj ekonomiky na Slovensku).

Štvrťročne sa z 15 indikátorov dva zlepšili výraznejšie (očakávaná a doterajšia inflácia), dva investičné ukazovatele ostali relatívne stabilizované (zmena menšia ako jeden bod pri plánoch na kúpu auta a stavbu domu, chaty, chalupy) a ostatné vykazujú oproti januáru 2009 zhoršenie. Podobne vyznieva i porovnanie so stavom pred rokom, s tým rozdielom, že pozitívnym medziročným posunom sa okrem indikátorov o inflácii vyznačovala i atmosféra sporenia v SR.

Na základe agregovaných koeficientov možno konštatovať, že pri sledovaní vývoja v jednotlivých okruhoch v porovnaní s marcom 2009 zaznamenal okruh makroukazovateľov zlepšenie, oblasť hospodárenia domácností zhoršenie a investície sa medzimesačne nedali porovnať kvôli štvrťročnej periodicite sledovania niektorých indikátorov. Pri štvrťročnom, ako aj pri medziročnom porovnaní vykazovali všetky tri okruhy nepriaznivý vývoj.

Podľa poskytnutých údajov z 26 krajín, v rebríčku štátov usporiadaných podľa klesajúceho indexu spotrebiteľskej dôvery Slovensko (po sezónnom očistení a zaokrúhlení -45) dosiahlo umiestnenie na 20. priečke. V Európskej únii ako celku sa od minulého mesiaca spotrebiteľská atmosféra zlepšila o tri body na -29. Porovnanie naznačuje, že hodnota súhrnného koeficientu zistená na Slovensku bola v apríli 2009 o 16 bodov nepriaznivejšia ako priemer za celú Európsku úniu.

Stručný prehľad výsledkov:

Zisťovanie „Spotrebiteľský barometer“, ktoré sa uskutočnilo v apríli 2009, mapovalo mienku občanov o hospodárskej situácii na Slovensku, zaoberalo sa sebareflexiou finančných pomerov domácností a priblížilo investičné zámery obyvateľstva. V prieskume sa dospelo k nasledujúcim zisteniam:

- Pri hodnotení **doterajšieho vývoja ekonomickej situácie na Slovensku** sa podľa výpovedí 3 % respondentov hospodárska situácia na Slovensku vcelku zlepšila. Desatina oslovených (10 %) tvrdí, že hospodárska situácia sa nezmenila. Zastúpenie kritických ohlasov (situácia sa zhoršila) predstavovalo 84 %. Oproti situácii pred rokom, kedy o zhoršení hovorilo 26 % opýtaných, stúpol podiel negatívnych výrokov o 58 percentuálnych bodov.

- **Pri odhadovanom vývoji ekonomiky SR** sa podľa názoru 5 % oslovených hospodárska situácia v nasledujúcich 12 mesiacoch zlepší. Podiel variantu o stabilite pomerov skončil na úrovni 13 %. Prevalu majú aj naďalej pesimistické odpovede, ktorých bolo 77 %. V apríli pred rokom pesimistické vízie prezentovalo 34 % opýtaných.

- **Pri doterajšom vývoji spotrebiteľských cien** 36 % respondentov tvrdí, že ceny sa trochu zvýšili, čo je naďalej najfrekvencovanejšia odpoveď. Najradikálnejšie tvrdenie (ceny sa výrazne zvýšili) uviedlo 11 % oslovených a odpoveď o strednom zvýšení cien 23 % respondentov. Doterajšia inflácia je jedným z troch indikátorov, pri ktorých porovnanie s minulým rokom vychádza kladne. Za rok sa znížilo zastúpenie stanoviska o výraznom zvýšení cien o 7 percentuálnych bodov.

- **Pri odhadovanom vývoji inflácie** najradikálnejšie tvrdenie (ceny sa budú zvyšovať rýchlejšie ako doteraz) uviedlo 14 % oslovených a miernejší variant (ceny sa budú zvyšovať pomalšie ako doteraz) 16 % respondentov. Zvyšovanie cien rovnakým tempom ako doteraz predikovalo 33 % respondentov a o stabilite cien hovorilo 19 % občanov. Znižovanie cenovej hladiny predpokladá 10 % účastníkov prieskumu. Komparácia očakávaní budúceho vývoja inflácie so situáciou pred rokom vyznieva priaznivo. Podiel najpesimistickejšej predpovede o výraznom zvýšení cien klesol za tento čas o 28 percentuálnych bodov.

- V apríli 2009 **pri predpokladanej nezamestnanosti** jej zvyšovanie očakávalo 88 % opýtaných. Päť percent oslovených sa vyjadrilo, že v nasledujúcom roku sa nezamestnanosť zníži. Rovnaký počet respondentov uviedol odpoveď o stabilizovanom stave. Otázka o vývoji nezamestnanosti zaznamenala za rok najväčší obrat k horšiemu, podiel pesimistických predikcií sa zvýšil o 72 percentuálnych bodov.

- **Pri posudzovaní doterajšieho vývoja finančnej situácie v domácnosti** 10 % respondentov tvrdilo, že v uplynulých 12 mesiacoch sa ich finančná situácia zlepšila. Takmer polovica vyjadrení (49 %) niesla negatívny náboj a odpoveď o stabilizovanom stave uviedli dve pätiny účastníkov prieskumu (40 %). Zistenia v apríli pred rokom boli optimistickejšie, negatívne hodnotenie finančných pomerov vo svojej domácnosti poskytlo menej opýtaných (o 17 percentuálnych bodov).

- **Finančná situácia domácnosti** sa podľa vyjadrení 7 % odpovedajúcich počas nasledujúcich dvanásť mesiacov vcelku zlepší, podľa mienky 39 % opýtaných zostane rovnaká. Výhľad do blízkej budúcnosti je pre 48 % občanov nepriaznivý, pretože rátajú so zhoršením finančného krytia svojich potrieb v nasledujúcich 12 mesiacoch. Prírastok pesimistických odpovedí oproti stavu pred rokom predstavoval 13 percentuálnych bodov.

- **Pri bilancii príjmov a výdavkov domácností** 41 % oslovených občanov deklarovalo, že v ich domácnosti sa sporí. Necelé dve pätiny odpovedí (38 %) naznačovali

vyrovnané hospodárenie a pätina domácností (20 %) má dlhy alebo žije z úspor. Aktuálne odpovede sú nepriaznivejšie ako pred rokom, kedy sporiacich domácností bolo 45 %.

- **Pri posudzovaní atmosféry pre sporenie** menej ako štvrtina (24 %) oslovených občanov uvádzala, že v súčasnosti sú vcelku vhodné podmienky na sporenie. Opačný názor prezentovali viac ako dve tretiny (68 %) odpovedajúcich. V komparácii s rovnakým obdobím minulého roka sa v aktuálnom prieskume zvýšilo zastúpenie kladných vyjadrení o 4 percentuálne body.

- Pri otázke **o perspektívach úspor** 27 % respondentov v blízkej budúcnosti očakáva nasporenie nejakých finančných prostriedkov. Frekvencia rodín, ktoré nepredpokladajú, že v nasledujúcom roku sa im podarí usporiť časť príjmov, sa dostala na úroveň 69 %. V porovnaní s aprílom 2008 podiel optimistov klesol o 5 percentuálnych bodov.

- **Pri predmetoch dlhodobej spotreby** necelá pätina opýtaných (18 %) pozitívne hodnotí atmosféru na veľké nákupy (je správny čas), tretina (33 %) oslovených je opačnej mienky (nie je správny čas). Neutrálnych vyjadrení (nie je ani správny ani nesprávny čas na nákup tovarov) bolo 42 %. Situácia pred rokom bola priaznivejšia, negatívnych odpovedí bolo vtedy o 15 percentuálnych bodov menej.

- **Pri plánoch domácností na veľké nákupy** je najpočetnejšou odpoveď s reštrikčným úmyslom o znížení svojich výdavkov (55 %). Neutrálny výrok sa stabilizoval na úrovni 31 %. Podiel domácností, ktoré chcú na nákup predmetov dlhodobej spotreby minúť viac, dosiahol aktuálne 11 %. Z medzročného porovnania vyplýva, že odpovedí naznačujúcich prijatie reštrikčných opatrení bolo teraz viac ako pred rokom (o 19 percentuálnych bodov).

- **Pri plánoch na stavebné úpravy bývania** zamýšľa rekonštrukčné práce v najbližších 12 mesiacoch 17 % záujemcov. Záporné odpovede sú charakteristické pre 82 % domácností. Počet záujemcov medzročne klesol (o 9 percentuálnych bodov).

- **Postaviť či kúpiť si v nasledujúcom roku dom, chatu, chalupu** sa odhodlávajú 3 % respondentov. Zamietavú odpoveď uviedlo 96 % oslovených. V medzročnom porovnaní došlo k poklesu frekvencie záujemcov o 2 percentuálne body.

- **V nasledujúcom roku zamýšľa kúpiť auto** spolu 8 % domácností. Zastúpenie opačného postoja (nemá v pláne) predstavovalo 92 %. Auto sa odhodláva teraz zakúpiť menej rodín (o 1 percentuálny bod) ako pred 12 mesiacmi.

	Porovnanie			Indikátory	Terenná fáza výskumu (zber údajov)												
	s MAR. 2009	s JAN. 2009	s APR. 2008		IV.08	V.08	VI.08	VII.08	VIII.08	IX.08	X.08	XI.08	XII.08	I.09	II.09	III.09	IV.09
1	↓	↓↓↓↓↓	↓↓↓↓↓	Doterajšia finančná situácia v domácnosti	-5.8	-6.1	-5.4	-5.2	-6.8	-5.4	-4.9	-8.1	-7.8	-5.6	-17.2	-24.1	-27.3
2	=	↓↓↓	↓↓↓	Očakávaná finančná situácia v domácnosti	-11.6	-18.6	-14.4	-13.0	-14.4	-12.1	-11.5	-16.9	-14.9	-15.3	-24.9	-25.9	-26.4
3	↓↓	↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓	↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓	Doterajšia hospodárska situácia v SR	2.2	-2.2	3.3	3.3	-1.4	-0.4	-1.4	-12.7	-10.6	-10.1	-41.2	-49.4	-57.8
4	=	↓↓↓↓↓	↓↓↓↓↓↓↓↓	Očakávaná hospodárska situácia v SR	-7.1	-15.5	-3.1	-7.7	-8.2	-7.8	-11.3	-29.6	-27.7	-29.7	-55.1	-51.9	-51.7
5	↑↑	↑↑↑	↑↑↑↑↑	Doterajšia inflácia	30.9	33.6	35.6	33.7	33.3	30.9	27.3	27.6	24.5	16.7	15.9	11.6	4.5
6	↑↑	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑↑↑↑	Očakávaná inflácia	58.3	63.7	59.9	57.2	50.2	46.9	39.5	42.9	34.4	35.9	28.7	19.1	10.6
7	↑↑↑	↓↓	↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓	Očakávaná nezamestnanosť	-10.0	-7.6	-14.8	-10.3	-8.6	-6.3	-0.1	48.8	51.8	53.7	76.3	76.5	63.0
8	↑↑↑	↓↓	↓↓↓↓↓	Podmienky pre veľké nákupy v SR	9.3	10.9	11.1	6.4	7.5	4.3	7.5	-1.9	0.2	-5.1	-19.1	-25.8	-15.0
9	↑	↓↓	↓↓↓↓↓	Plány domácností na veľké nákupy	-16.7	-18.8	-16.6	-18.8	-18.5	-17.4	-15.3	-19.4	-26.1	-30.5	-36.1	-40.1	-39.1
10	↑	↓	↑	Podmienky sporenia v SR	-36.8	-36.8	-35.3	-34.0	-30.8	-31.8	-33.6	-31.7	-28.8	-28.7	-24.8	-33.7	-32.7
11	↓	↓↓↓	↓↓	Očakávané úspory domácností	-28.4	-29.1	-22.7	-24.7	-26.2	-24.3	-24.3	-28.8	-25.7	-21.5	-32.4	-30.3	-34.3
12	↓	↓↓	↓	Bilancia príjmov a výdavkov domácností	8.6	9.3	11.3	11.5	11.8	12.7	11.6	10.2	11.8	11.4	10.5	6.9	4.9
13	X	=	=	Kúpa auta	-77.5	X	X	-78.4	X	X	-74.2	X	X	-78.0	X	X	-77.5
14	X	=	↓	Stavba domu, chaty, chalupy	-85.9	X	X	-84.4	X	X	-82.8	X	X	-87.1	X	X	-87.9
15	X	↓	↓↓↓	Stavebné úpravy bývania	-46.9	X	X	-49.2	X	X	-47.9	X	X	-56.7	X	X	-58.9
	↑	↓↓↓	↓↓↓↓↓↓	index spotrebiteľskej dôvery	-9.3	-13.9	-6.4	-8.8	-10.1	-9.5	-11.8	-31.0	-30.0	-30.1	-47.2	-46.2	-43.9

Vysvetlivky:

=	rovnaký výsledok resp. rozdiel menší ako 1 bod
↑	nepatrné zlepšenie (rozdiel 1-4,9 bodu)
↓	nepatrné zhoršenie (rozdiel 1-4,9 bodu)
↑↑	mierne zlepšenie (rozdiel 5-9,9 bodu)
↓↓	mierne zhoršenie (rozdiel 5-9,9 bodu)
↑↑↑	výraznejšie zlepšenie (rozdiel 10 bodov a viac)
↓↓↓	výraznejšie zhoršenie (rozdiel 10 bodov a viac)
●	historicky najpriaznivejšia hodnota
X	v uvádzanom období sa údaje za dané ukazovatele nezistovali
● ●	historicky najnepriaznivejšia hodnota

Rekapitulácia	Počet indikátorov
medzimesačné zlepšenie	6
medzimesačne bez zmien	2
medzimesačné zhoršenie	4
štvrtročné zlepšenie	2
štvrtročne bez zmien	2
štvrtročné zhoršenie	11
medziročné zlepšenie	3
medziročne bez zmien	1
medziročné zhoršenie	11